

NORGES BANK

1974 / 3

ARKIVEKSEMPLAR

Penger og Kreditt

NORGES BANKS
BIBLIOTEK

Norges Banks bibliotek

010072VPA

1901

1902

INN H O L D

- 143 I dette nummer
- 145 Kredittoversikt
- 149 Valutaoversikt
- 152 Status for valutareformer
v/Hermod Skånland
- 155 Beregning av effektiv kursutvikling for norske kroner
v/Trond Munkerud Johansen
- 160 Internasjonale penger – en redegjørelse om SDR
v/Enok Olsen
- 165 Samlermynt og minnemynt
v/Kåre Sagård
- 170 Noen betraktninger omkring bankenes likviditetstilpasning
v/Jon Petter Holter
- 176 Jubileumsbyen Kongsberg – to kunstverk
- 178 Gjeldende kredittbestemmelser
- 183 Tabeller

*Som vedlegg følger særtrykk av
Lov om adgang til regulering av penge- og kredittforholdene,
ajourført med endringer av 21. juni 1974.*

Penger og Kreditt utgis hvert kvartal
av Norges Bank, Oslo

Redaktør: Einar Magnussen, Pengepolitisk avdeling
Redaksjonssekretær: Liv Kielland, Pengepolitisk avdeling
Redaksjonsutvalg: Martinus Halsen, Bank- og utlånsavdelingen,
Odd Hokedal, Pengepolitisk avdeling,
Erik Chr. Kolderup, Administrasjonsavdelingen,
Bjarne Hansen, Valutaavdelingen og
Oddvar Trones, Ekspedisjons- og regnskapsavdelingen

Redaksjonens adresse:
Norges Bank, Pengepolitisk avdeling,
Boks 336 Sentrum, Oslo 1
Telex: 19888 nbank n

De synspunkter som fremkommer i denne
publikasjon, representerer artikkelforfatterens
egen oppfatning og kan ikke tas som uttrykk
for direksjonens standpunkt til de
forskjellige spørsmål

Ettertrykk med kildeangivelse er tillatt

Sats og trykk: Norges Banks Seddeltrykkeri
Design: Anisdahl/Christensen

I dette nummer

Noe av innholdet i dette nummer kan ses i sammenheng med saker som har vært oppe til behandling på Verdensbankens og Valutafondets årsmøter i Washington i dagene 30. september til 4. oktober i år.

I Valutafondets regi har arbeidet med en valutareform foregått i en 20-mannskomiteé på ministernivå og i en stedfortredergruppe på embetsmannsnivå. *Hermod Skånland* har deltatt i sistnevnte gruppe. For et år siden skrev han i *Penger og Kreditt* at Ministerkomitéen hadde gitt seg selv en frist til 31. juli 1974 med å legge fram et endelig forslag. Det viser seg nå at fristen ikke holdt – det foreligger fremdeles ikke et endelig forslag til et nytt valutasystem. I sin artikkel i dette nummer av *Penger og Kreditt* tar *Hermod Skånland* for seg de begivenheter som har funnet sted etter Nairobi-møtet i fjor høst, og status for valutareformen. Det var oljeprisforhøyelsene og de internasjonale valutaproblemer som fulgte, som forpurret tidsskjemaet for reformarbeidet. 20-mannskomiteéen avsluttet sitt arbeid med å legge fram en skisse i «Outline of Reform».

Visse forslag er allerede kommet til praktisk anvendelse. *Enok Olsen* gjør rede for vurderingen av SDR i transaksjoner i dette nummer.

Norges Bank begynte for to måneder siden å sende pressen beregninger over effektiv, veid kursutvikling for norske kroner. I dette nummer beskriver *Trond Munkerud Jobansen* hvilke beregningsmetoder som nyttes, forklarer hva en kan forstå ved et begrep som effektiv kursutvikling, og hvilke begrensninger som knytter seg til begrepet.

I aviser og tidsskrifter og andre media trekkes stadig fram bankenes vanskelige likviditetssituasjon og publikums problemer med å få lån i bankene. Årsaken er at vi i dag har et sterkt press i norsk økonomi med investeringsønsker som er langt større enn det er realøkonomisk mulig å realisere. For å unngå ytterligere press på priser og kostnader, er det derfor nødvendig å begrense etterspørselen. En av penge- og kredittpolitikens viktigste oppgaver er nettopp å påvirke etterspørselsforholdene. I dagens situasjon betyr dette at man må rasjonere bankenes kredittgivning. Den aktuelle situasjon bringer bankenes likviditetstilpasning og myndighetenes likviditetsstyring i fokus. *Jon Petter Holter* drøfter disse spørsmålene nærmere i en artikkel i dette nummer av *Penger og Kreditt*.

De senere år har vi merket en sterk stigning i interessen for mynt som samleobjekt.

Kåre Sagård skriver om samlermynt og minnemynt. Praksis når det gjelder pregning av nye minnemynter, har vært meget restriktiv og begrenset til markeringen av større nasjonale begivenheter. Sett på denne bakgrunn, er det verd å legge merke til at det skal utgis to minnemynter i 1975. Den ene skal markere utvandrerperioden som ble innledet for 150 år siden da sluppen «Restaura-

tion» la ut fra Stavanger havn. Den andre utgis i anledning av 100 års jubileet for Pengeloven av 1875.

I dette nummer gis det dessuten en kort omtale av Kongsberg og to kunstverk i jubileumsbyen, to kunstverk som Norges Bank og Den Kongelige Mynt på sett og vis er knyttet til.

Kredittoversikt

Oversikt over kredittutviklingen i første halvår 1974

Ved siste årsskifte var den norske økonomien inne i en konjunkturoppgang som ble ytterligere forsterket i løpet av første halvår. Den sterke investeringsetterspørselen sammen med et økende behov for driftskreditter forårsaket av prisstigningen generelt og prisoppgangen på råvarer spesielt, har skapt et kraftig lånepress på kredittinstitusjonene. Kredittbehovet blir på den annen side redusert av gode inntjeningsforhold i en del næringer.

Den budsjetterte økningen i samlet spesifisert kreditt-tilførsel i 1974 er begrenset til vel 3,5 milliarder kroner eller 23% i forhold til det foregående år. Dette må betegnes som en liten økning – kredittetterspørselen tatt i betraktning. Budsjettet forutsetter således en stram kredittrasjonering, og da særlig for de innenlandske kredittkilder.

Myndighetene vurderer imidlertid situasjonen slik at det med disse måltallene vil være mulig å realisere de investeringer og den kredittfinansierte etterspørsel ellers som nasjonalbudsjettet forutsetter.

I første halvår var den samlede kreditt-tilførsel til private og kommuner ca. 10 milliarder kroner, eller 2 300 mill. kroner mer enn i samme periode i fjor. Det har således vært en noe sterkere vekst i kreditt-tilførselen til private og kommuner enn hva

det reviderte kredittbudsjett legger opp til. Utviklingen er imidlertid ikke den samme for alle postene innenfor budsjettet.

Utlånene fra forretningsbankene økte i første halvår langt sterkere enn myndighetene hadde forutsatt, og allerede ved utgangen av juni var kredittbudsjettets måltall på 2 300 mill. kroner for hele året overskredet med vel 100 mill. kroner. Forretningsbankene synes i stor grad å ha gitt etter for lånepresset og gått til en markert økning av såvel gjeldsbrevlån som bevilgede kassekreditter og byggelån. Dette bidrog til en sterk aktivitetsøkning, blant annet i byggevirksomheten hvor igangsatt areal i første halvår 1974 var hele 17% høyere enn i samme periode foregående år.

Utlånsveksten skjedde trass i en tiltagende likviditetsknapphet i forretningsbankene. I juni måtte således myndighetene gå til en reduksjon i primærreservekravet for forretningsbankene på 2 prosentpoeng for å avhjelpe den prekære likviditetssituasjonen. Utviklingen kan tyde på at forretningsbankene baserte sin bevilgning av nye lån på usikre forventninger om fortsatt tilførsel av krone-likviditet gjennom valutasalg til Norges Bank ved intervensjon, slik det skjedde i de to første månedene av året. Som kjent snudde bildet seg i mars da vi fikk intervensjoner i motsatt retning, samtidig som likviditetsinn- dragningen ved staten og andre offentlige konti var markert sterkere i første halvår i

år enn i fjor. Utlånsutviklingen for forretningsbankene viste også at primærreservekravet som kredittpolitisk virkemiddel er beheftet med svakheter i en situasjon med meget sterk kredittetterspørsel.

Også sparebankene var utsatt for en tiltagende likviditetsknapphet i årets første måneder. Til forskjell fra forretningsbankene gav dette seg utslag i en svakere utlånsutvikling enn kredittbudsjettet forutsatte. Primærreservekravet ble derfor redusert fra begynnelsen av april og opphevet helt også for sør-norske sparebanker med virkning fra 1. juni. Tendensen gikk i retning av en sterkere utlånstakt mot slutten av perioden. En må anta at lånepresset i sparebankene også har vært sterkt. Forskjellen i utlånsutviklingen mellom de to bankgrupper må derfor skyldes at sparebankenes likviditetssituasjon i sterkere grad har virket som en bremse på utlånene.

De private finansieringsselskaper er fremdeles underlagt direkte utlånsregulering. Fra første kvartal i år er forskriftene endret på en måte som betyr en tilstramning av utlånsmulighetene for denne gruppen selskaper. Tilstramningen kan likevel ikke forklare den svake veksten i finansieringsselskapenes utlån på 53 mill. kroner i første halvår i år. Det må antas at likviditetsknappheten ellers i kredittsystemet rammer finansieringsselskapene relativt hardt, og at det således er sviktende tilgang på midler som ligger bak utlånsutviklingen i første halvår. Blant annet reduserte forretningsbankene sine lån til selskapene ganske sterkt. Nedgangen i utlån ser ut til å ha vært relativt størst i avbetalings- og factoringselskaper.

Forsikringssektoren innledet i fjor en klar opptrapping av utlånsvirksomheten til publikum. Dette gjaldt i første rekke skadefor-

sikringsselskapene, og trenden forsterket seg i de første månedene av 1974. Utlånsveksten fra skadeforsikringsselskapene var vesentlig større enn hva det reviderte nasjonalbudsjett forutsatte. Måltallet på 100 mill. kroner for hele året var overskredet allerede ved utgangen av første halvår, hvilket skyldtes utlånsøkningen fra de største selskapene i bransjen. Det må tilføyes at måltallet ble gjort kjent for selskapene på et såpass sent tidspunkt at en fullstendig tilpassing neppe var mulig.

Fra og med utgangen av tredje kvartal i år er skadeforsikringsselskapene underlagt direkte utlånsregulering, etter de samme retningslinjer som gjelder for private finansieringsselskaper. Utlånsforskriftene er utformet med sikte på å holde den totale utlånsvekst fra gruppen skadeforsikring for året 1974 innenfor 150 mill. kroner.

På den annen side økte utlånene fra livsforsikringsselskapene en del svakere i første halvår enn i samme periode i fjor, uten at en her kan peke på noen klare årsaksfaktorer.

Kreditt-tilførselen fra kredittforeninger og over obligasjonsmarkedet styres gjennom myndighetenes fastsettelse av bruttorammen for låneopptak på § 15-markedet. Nettorammen på 2 400 mill. kroner for 1974 innebærer en markert økning fra foregående år. Dette har sammenheng med den sterke investeringsaktiviteten en venter i industri og kraftutbygging i år, etter at det i fjor var en meget svak investeringsutvikling i disse sektorer. En svak utvikling i kreditt-tilførselen i første kvartal ble i annet kvartal avløst av en markert opptrapping, slik at utviklingen i første halvår viste bra samsvar med kredittbudsjettets måltall.

Den direkte kapitalinngangen fra utlan-

det var i årets første halvår 3 234 mill. kroner, eller vel 1 100 mill. kroner mer enn i samme periode 1973. Dette er totalt sett relativt bra i samsvar med kredittbudsjettets forutsetninger.

I stedet for en forventet inngang av kapital til rederiene på flere hundre mill. kroner ble det i januar – juni registrert en netto kapitalinngang på bare 2 mill. kroner. Fram til 1. juni var det en netto utgang av kapital fra rederiene, en utgang som så ble reversert av en betydelig inngang i juni. Knappt halvparten av denne inngangen avleiret seg som økte valutainnskudd i norske banker. Brutto låneopptak var litt mindre i perioden sammenliknet med ifjor, samtidig som det skjedde en meget sterk oppbygging av redernes valutakonti i utlandet. Oppbyggingen av redernes valutakonti har antakelig sammenheng med høye rentesatser på kortsiktige plasseringer ute, og dessuten med en forventning om at dollarens kurs vil bevege seg oppover i tiden framover.

Også innenfor den regulerte delen av kapitalbevegelsene skjedde det en utgang fram til mai, for så å bli avløst av en inngang i juni måned. I første halvår var den regulerte kapitalinngangen fra utlandet på 83 mill. kroner, mens det for året under ett er budsjettet med en inngang på 800 mill. kroner. Utviklingen med en vesentlig svakere inngang av regulert kapital enn ventet ble innledet allerede i 1973, men faktorene bak synes nå å ha endret seg i forhold til fjoråret. Mens det da var en kortsiktig nettokapitalutgang, skjedde det i årets første kvartal en inngang av kortsiktig kapital. At bedriftene igjen begynte å utnytte sine muligheter til kortsiktig opplåning utenlands, kan henge sammen med den stramme innenlandske kredittpolitikken og med økt behov

for driftskreditter som følge av den sterke prisstigningen på råvarer.

På den annen side var inngangen av langsiktig regulert kapital vesentlig mindre i første halvår i år sammenliknet med samme periode i fjor. Dette kan ha sammenheng med situasjonen på de internasjonale kapitalmarkeder, der det er vanskelig å oppnå langsiktige lån i det hele tatt. Sammen med økte avdrag på tidligere opptatte langsiktige lån og en stigende tendens til norske direkte investeringer i utlandet, resulterte dette i en netto utgang av langsiktig regulert kapital i første halvår av 1974.

Den sterke kapitalinngangen til oljevirkosomheten i Nordsjøen skyldes i første rekke et større driftsunderskudd for denne sektoren enn det var regnet med i nasjonalbudsjettet for 1974, noe som har sammenheng med investeringene i oljevirkosomheten.

Tilgjengelig statistikk tyder på at det i første halvår skjedde en forskyvning i betalingsmønstrer for eksport og import i retning av senere betaling for importen, som ble motvirket – men ikke oppveiet – av senere betaling også for eksporten. Dette har bidratt til en betydelig kapitalinngang. De økte varekreditter på importsiden må i første rekke tilskrives oljeselskapenes disposisjoner. I de senere år har en sett at finansiering i utlandet i stigende grad er blitt et alternativ til innenlandsk finansiering ved eksport og import. Den stramme kredittpolitikken som nå føres, må antas å stimulere denne utvikling ytterligere.

Vår kredittpolitikk er basert på bruken av generelle virkemidler med sikte på å påvirke den totale økonomiske aktivitet i samfunnet. De virkemidler en i dag rår over i kredittloven, egner seg mindre godt for differensiering mellom landsdeler, næringer o. l.

Kredittetterspørselen i dag er langt større enn de prosjekter det er mulig å sette i verk med de ressurser som er tilgjengelige. Med den stramme kredittpolitikk som fores er det klart at en rekke prosjekter og lånesøknader ikke vil kunne dekkes av kredittinstitusjonene. For disse lånesøkere kan situasjonen derfor fortone seg som «utlans-

stopp», selv om ekspansjonen i bankenes utlån aldri har vært så sterk som i første halvår 1974. Byråets siste konjunkturbarometer viser at ingen av de spurte bedriftsledere oppgav manglende finansieringsmuligheter som en bremse på produksjonen. Dette utelukker ikke at en rekke mindre bedrifter kan ha slike vansker.

Valutaoversikt

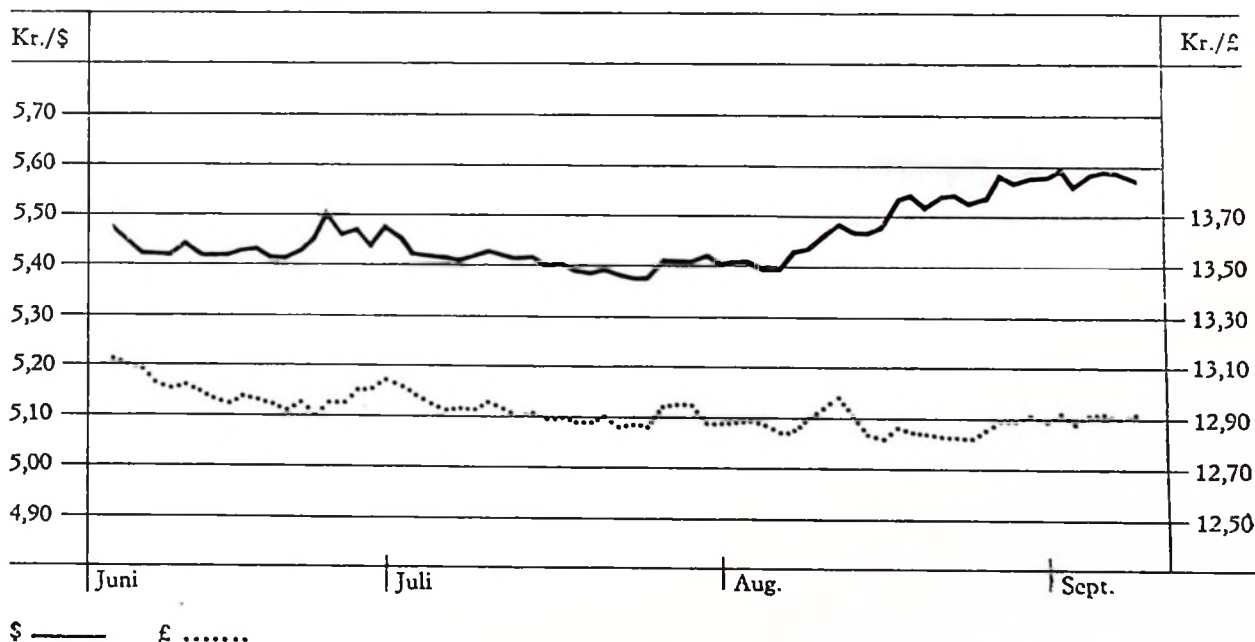
Kursutviklingen i perioden 1. juni–10. september 1974

Til tross for at den økonomiske situasjon i de vestlige land kunne karakteriseres som labil – hovedsakelig som følge av inflasjon og de problemer re-sirkuleringen av de arabiske oljeinntekter skaper – var kursutviklingen for de europeiske valutaer innbyrdes og overfor US-dollar usedvanlig stabil i juni og juli. Re-sirkuleringsproblemet samt konkursen i en større euro-bank i juni førte etterhvert til at euro-valutamarkedet ble

preget av usikkerhet og stram likviditet. Senere har også flere banker hatt problemer som følge av tap i forbindelse med valuta-transaksjoner. Dette har ført til at myndighetene i flere land har skjerpet kontrollen med bankenes valutaomsetning; særlig gjelder dette omsetningen på termin.

I august var valutamarkedene preget av en betydelig kursoppgang for amerikanske dollar. Som det fremgår av figuren, steg salgskursen på dollar fra 5,40 kroner pr. dollar i begynnelsen av august til 5,60 i begyn-

Salgskurser for US dollar og pund sterling i Oslo

nelsen av september. Dollar-oppgangen har sannsynligvis sammenheng med den økte interesse de oljeproduserende land har vist for å plassere oljeinntektene i USA.

Kronens stilling i «slangen» har, som det fremgår av figuren, appresiert fra en bunnposisjon i begynnelsen av juni til en toppposisjon i begynnelsen av september. I store deler av denne perioden har kronen imidlertid holdt seg i god avstand fra yttergrensene.

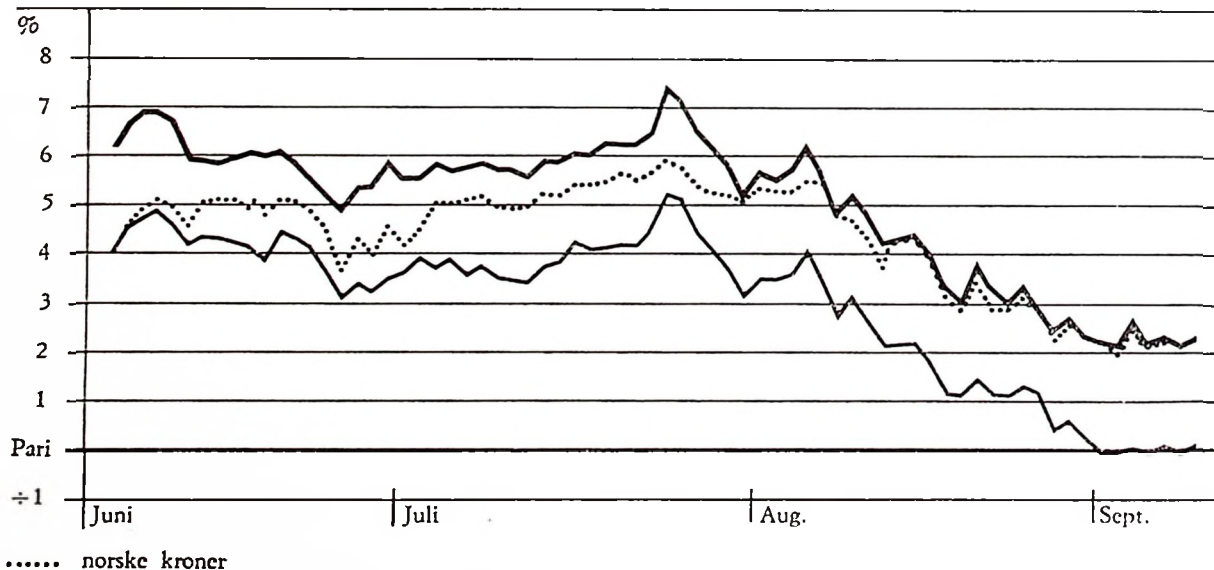
I begynnelsen av juni skjedde det intervensjoner innenfor «slange»-samarbeidet til støtte for norske kroner for beløp som tilsvarende ca. 45 mill. kroner. I juli var norske kroner ikke med i intervensjoner, mens det ble intervenert i kroner til støtte for enkelte andre «slange»-valutaer for til sammen ca. 280 mill. kroner enkelte dager i august, da

kronen dannet øvre grense i «slangen». De første ti dager i september har utenlandske sentralbanker solgt norske kroner i intervensjonsoyemed for vel 14 mill. kroner.

Samlet har de intervensjoner der norske kroner har vært involvert i den perioden som omtales, resultert i en netto inngang av valuta til Norges Bank på ca. 250 mill. kroner og en tilsvarende tilførsel av kronelikviditet til privatbankene. Fra siste årsskifte har likviditetstilførselen ved intervensjoner vært netto ca. 220 mill. kroner fram til 10. september.

Et interessant trekk ved valutamarkedet er det stadig økende omfang valutahandelen på termin fikk i siste del av 1973 og de første måneder av inneværende år. Denne tendensen snudde i slutten av første halvår i år.

Kursutviklingen for «yttervalutaene» i det europeiske valutasamarbeid (norske kroner spesifisert). Prosentvis avvik fra sentralkursen overfor US dollar

Norges Banks beregninger av effektiv kursutvikling for norske kroner i forhold til Washington-avtalens sentralkurser (desember 1971) viser en gjennomsnittlig effektiv appresiering på omkring 11% i perioden juni–september med et maksimum på 11,7% den 8. august. Dollaroppgangen utover i august førte til at appresieringseffekten falt under 11% i slutten av måneden, mens den var 11,1% den 12. september. Den effektive appresiering av kronen var i begynnelsen av januar i år 9%.

Gull- og valutabeholdningene

De totale netto gull- og valutabeholdninger økte i årets syv første måneder med 914 mill. kroner til 11 191 mill. kroner. Av økningen gjelder 416 mill. kroner oppgang i Norges Banks netto gull- og valutabeholdninger og 504 mill. kroner økning i privates (eksklusive bankenes) netto valutabehold-

ninger, mens det var en nedgang på 6 mill. kroner i forretnings- og sparebankenes netto valutabeholdninger.

Ifølge Norges Banks balanse økte Norges Banks netto gull- og valutabeholdninger i august med 349 mill. kroner til vel 9 620 mill. kroner. Økningen hittil i år er således kommet opp i 765 mill. kroner. Tilveksten i Norges Banks beholdninger fordeler seg ujevnt over denne åtte-månedersperioden; i hovedsak som følge av at norske kroner har ligget både på bunn og topp i «slangen» i dette tidsrom. Det var således betydelig økning i Norges Banks valutabeholdninger i januar og februar, nedgang i perioden fra mars til juni og atter oppgang i juli og august. Foruten de endringer i valutabeholdningene som følger av intervensjoner, skjer det endringer ved overføring av renteinntekter fra utlandet og ved Norges Banks valuta-transaksjoner på vegne av offentlige institusjoner.

Status for valutareformen

Hermod Skånland¹⁾

For ett år siden, etter Valutafondets og Verdensbankens årsmøte i Nairobi, skrev jeg en artikkel i Penger og Kreditt om arbeidet med en valutareform. Jeg nevnte der at 20-mannskomiteén av ministre som skulle stå for arbeidet, hadde satt seg selv en frist til 31. juli i år med å legge fram et endelig forslag. Siden dette forslaget i dag likevel ikke foreligger, kan det være grunn til å se nærmere på hva som har skjedd siden Nairobi-møtet.

Allerede før 20-mannskomiteén rakk å holde sitt neste møte i Roma i januar, hadde de internasjonale valutaproblemer antatt en helt ny dimensjon, idet det umiddelbare resultat av OPEC-landenes oljeprisforhøyninger nødvendigvis måtte bli gigantiske overskott i de oljeeksporterende land for mange år framover med tilsvarende underskott i de oljeimporterende land, så vel i de industrialiserte land som i utviklingslandene. Stilt overfor disse perspektiver og den alminnelige usikkerhet som situasjonen innebar var det i praksis ikke mulig å utforme et valuta-system for mer normale situasjoner. 20-mannskomiteén besluttet derfor å avslutte sitt arbeid med å legge fram en revidert skisse til et revidert system (Outline of

¹⁾ Hermod Skånland, nestformann i Norges Banks direksjon, har deltatt i Deputy-gruppen under IMF's 20-mannskomiteé for reform av det internasjonale valutastem.

Reform) uten å forsøke å oppnå enighet om den mer konkrete utforming, samt å sette fram forslag på mer avgrensede områder som dels var umiddelbart påtrengende og dels kunne ses uavhengig av reformen for øvrig.

Den reviderte skisse har i hovedtrekkene det samme innhold som den som ble lagt fram i fjor høst, selv om formuleringene er noe endret og visse divergenser i synspunkter har kunnet fjernes.

Viktigere enn selve skissen er de vedlegg som er knyttet til den. I disse er det gjort forholdsvis detaljert rede for mulige tekniske løsninger på en rekke sentrale punkter.

Dette gjelder blant annet med hensyn til reserveindikatorer som skal tjene til å varsle om behovet for kursjusteringer eller andre omlegginger i den økonomiske politikk og i den forbindelse hvilke pressmidler som kan tenkes nyttet fra Fondets side.

Det gjelder videre intervensjonsmekanismen, retningslinjer for land med flytende valutakurser, kontroll med den samlede tilgang på internasjonal likviditet og mulighetene for i denne forbindelse å sikre den nødvendige elastisitet med hensyn til likviditetsmengden.

Ett av vedleggene behandler spørsmålet om hvordan de eksisterende beholdninger av reservevalutaer skal kunne konverteres til SDR som i fremtiden forutsettes å være det grunnleggende reserveaktivum. En har

videre behandlet ulike muligheter for utstedelse og kansellering av SDR og spørsmålet om vurderingen av dem.

Endelig har en i et eget vedlegg behandlet spørsmål av spesiell interesse for utviklingslandene, men uten at det er oppnådd enighet om en sammenkopling mellom SDR-utstedelse og utviklingshjelp. Dette spørsmålet vil bli behandlet videre i den nedenfor nevnte Interimskomit e.

For de som er særlig interessert i internasjonale valutapolitiske spørsmål, er så vel Outline of Reform som vedleggene (gjengitt i IMF Survey av 17. juni 1974) vel verdt et studium, selv om spesielt vedleggene til dels er ganske tung lesning.

Innholdet i to av vedleggene er allerede kommet til praktisk anvendelse. Det gjelder vurderingen av SDR i transaksjoner som konsulent *Enok Olsen* har gjort rede for annet sted i dette nummer og reglene for flyting. De sistnevnte er holdt i nokså vage former og innebærer i hovedsaken en forpliktelse for et land med flytende kurs til å intervenere for å unngå kortsiktige og tilfeldige kursutslag. Selv om de for øvrig er utformet så vagt at land med flytekurs stort sett kan gjøre hva de selv ønsker, gir de i alle fall IMF et formelt grunnlag for å drøfte kurspolitikken med vedkommende land. Dessuten innebærer selve aksepteringen av regler på dette område et definitivt brudd med den tidligere filosofi om at en flyting fortrinnsvis skulle være ren, dvs. den skulle foregå uten intervensjon fra sentralbankens side.

Under sitt arbeid er 20-mannskomit en også blitt enig om en styrking av Fondets organer ved at det mellom Guvern rret og Styret (som består av 20 faste representanter i Washington) etab-

leres et nytt r d (Council). Dette skal kunne treffe de beslutninger som er nødvendige for å styre utviklingen i det internasjonale valutasystem, følge med i og påvirke den valutamessige tilpasningsprosess og ta seg av plutselige forstyrrelser som måtte true systemet. Rådet vil møte tre til fire ganger om året etter behov. Imidlertid kan ikke Rådet treffe beslutninger og dermed komme i funksjon f r det er gitt den nødvendige myndighet, og dette kan bare skje som ledd i den samlede reform. I mellomtiden vil det, til avl sning av 20-mannskomit en, bli etablert en såkalt Interimskomit e som vil ha den samme oppbygning og møtes like ofte som forutsatt av Rådet. Den vil imidlertid bare kunne ha rådgivende oppgaver overfor de organer som allerede er etablert i Fondets statutter, nemlig Guvern rret og Styret. Men en må vel kunne regne med at dersom enighet er oppnådd om et spørsmål i Interimskomit en, vil den nødvendige beslutning i de etablerte organer langt på vei være en formsak.

Så vel Rådet som Interimskomit en vil være sammensatt med en representant for hver gruppe av land som velger medlem til Valutafondets styre. Det innebærer bl. a. at de nordiske land sammen vil ha en representant. En må regne med at det vil finne sted rotasjon mellom de nordiske land med hensyn til hvem som til enhver tid skal representere dem i Interimskomit en og Rådet. I de to første årene vil en norsk statsråd (finansministeren) representere Norden i Interimskomit en.

Etter initiativ fra utviklingslandene er det også foreslått opprettet en ministerkomit e som skal behandle spørsmål som gjelder overføring av ressurser til utviklingslandene. Komitéen forutsettes opprettet ved beslut-

ning så vel i Valutafondets som Verdensbankens organer og vil ha noenlunde samme sammensetning som ovennevnte Råd og Interimskomit . De nordiske land vil i de to første år være representert av en svensk statsråd.

På bakgrunn av den aktuelle situasjon med frykt for at landene skal gripe til handelsmessige restriksjoner for å beskytte sine betalingsbalanser, er det på amerikansk initiativ utarbeidet en forpliktende erklæring om ikke å gripe til slike midler uten etter nærmere konsultasjoner med Valutafondet. Det er imidlertid opp til hvert enkelt land å ta stilling til om det vil slutte seg til denne erklæringen eller ikke, og den blir i alle fall ikke effektiv for land som representerer 65% av de samlede stemmer i Valutafondet har sluttet seg til den. Fra norsk side har man allerede gitt uttrykk for at man vil kunne slutte seg til en slik forpliktelse.

Valutafondets styre vil i tiden framover utarbeide forslag til endringer i statuttene,

dels for å ta vare på de beslutninger som allerede er truffet og dels for at fremtidige beslutninger vedrørende valutasystemet skal kunne innpasses i regelverket. Disse forslag skal foreligge samtidig med forslag til den regulære revisjon av landenes kvoter i Fondet, det vil si senest i februar 1975. Blir man enig så langt, vil forslagene til statuttendringer kunne gå ut til behandling i de enkelte land slik at de kan vedtas av de kompetente nasjonale organer. Når denne prosessen er gjennomført, vil man ha lykket i å skape den formelle ramme for et revidert system, men enda gjenstår det på en rekke viktige punkter   fyllerammen med konkret innhold. I det reformarbeid som nå har pågått i to år, skulle det tekniske grunnlag på mange m ter være lagt vel til rette. Noen endelige avgjørelser kan imidlertid neppe ventes f r de internasjonale betalingsforhold har falt mer til ro igjen etter det sjokk de ble utsatt for ved oljeprisforh yelsene siste høst.

Beregning av effektiv kursutvikling for norske kroner

Trond Munkerud Johansen¹⁾

Innledende bemerkninger

Det valutasystem en hadde i etterkrigstiden fram til august 1971, blir ofte benevnt «dollar-systemet». Det var blant annet karakterisert ved at de enkelte valutaer opererte med meget snevre svingningsmarginer omkring en paritetskurs regnet i dollar. Ifølge Valutafonds-avtalen skulle svingningsmarginene være 1% på hver side av pariteten. De såkalte EMA-land (EMA – European Monetary Agreement) hadde forpliktet seg til maksimum $\pm 3/4\%$, og i praksis var svingningsmarginene enda mindre. Tegner en for eksempel en kurve for dollar-noteringene i Oslo i etterkrigstiden, er dette – når en ser bort fra paritetsendringen i 1949 – nesten en rett linje. Dollarkursen i Oslo var i denne perioden fram til august 1971 stort sett 7,14–7,15 kroner pr. dollar.

Dette var tilfellet med de fleste valutaer; det vil si de hadde alle faste dollar-noteringer, nesten uten avvik fra paritetskursen. Ved at alle valutaer opererte med meget begrensede svingninger overfor dollar, ble også kurssvingningene mellom andre valutaer beskjedne, og en valutas internasjonale stilling kunne beskrives ved utviklingen i dens dollar-notering (avvik fra paritetskursen regnet i dollar).

En slik fremstilling av en valutas stil-

¹⁾ Trond Munkerud Johansen, cand. oecon. 1969, konsulent i Valutaavdelingen i Norges Bank.

ling gir i dagens situasjon en for enkel og partiell beskrivelse av den økonomiske betydning en kursendring har for det enkelte land. De siste tre-fire års monetære ustabilitet har resultert i endringer i mange lands kurspolitikk. I denne perioden er det skjedd et stort antall endringer i kursforholdene mellom ulike lands valutaer, og i forhold til norske kroner har en del valutaer styrket sin stilling, mens andre valutaer har svekket sin. Flere større industriland som Storbritannia, Frankrike, Italia, Japan, Canada, Sveits og andre, opprettholder ikke lenger faste svingningsmarginer for sine valutaer i forhold til norske kroner.

På bakgrunn av de hyppige endringer i kursforholdene og den utbredelse som flytting av valutakursene etter hvert har fått, er det blitt vanskeligere å danne seg et bilde av den enkelte valutas internasjonale stilling; det være seg i forhold til en bestemt gruppe valutaer, eller overfor alle andre valutaer. For mange vil det imidlertid være nyttig å kunne danne seg et helhetsbilde av endringer i den nasjonale valutas internasjonale stilling. For å kunne konstruere et slikt totalbilde av bevegelsene i de ulike valutannoteringer, har en derfor søkt å «veie sammen» kursendringer for de enkelte valutaer til en «totalsum». Denne sum av kursendringer en slik beregning resulterer i, kan kalles effektiv kursendring for den valuta som betraktes, og tas som en indikator på endringer i denne va-

lutas internasjonale stilling. Det store problem i denne forbindelse har vært å finne hvilken vekt som bør tillegges hver enkelt valuta.

Beregningsmetoder

Det mest nærliggende utgangspunkt for den vekt som skal tillegges den enkelte valuta i dette regnestykket, synes å være utenrikstransaksjonenes fordeling på land eller valutaslåg. Av hensyn blant annet til vektenes stabilitet over et visst tidsrom, bygger de fleste beregningsmetoder på landfordelingen av varetransaksjonene med utlandet. I tillegg tar mer avanserte beregningsmetoder hensyn til faktorer som:

- a) Den geografiske fordeling av andre lands utenrikshandel, noe som er av betydning for konkurranseforholdene i såkalte «third markets».
- b) Utenrikshandelens varesammensetning.
- c) De ulike varestrømmers priselastisiteter. (Priselastisitetene sier noe om de ulike varestrømmers følsomhet overfor prisendringer).

Modellberegninger (Multilateral Exchange Rate Model) som Valutafondet (IMF) foretar, tar hensyn til alle disse faktorer. De fleste institusjoner (sentralbanker og større finansinstitusjoner) som lager beregninger for effektiv kursutvikling, nytter forholdsvis enkle metoder der det ses bort fra faktorer som nevnt under a, b og c.

Effektiv kursendring er i alle tilfelle et veid gjennomsnitt av de prosentvise kursendringer overfor de enkelte valutaer i den

perioden som betraktes. I de fleste tilfelle er den vekt som tillegges den enkelte valuta rett og slett hver enkelt handelspartners andel av landets utenrikshandel. Utenrikshandel kan i denne forbindelse bety vareeksport, vareimport eller summen av de to.

Den effektive kursutvikling er således et endringstall som uttrykkes som en prosentvis endring fra et tidspunkt til et annet, og den kan ikke uttrykkes som en absolutt tallstørrelse (det vil si som en valutakurs).

Et eksempel kan forklare tolkningen av en effektiv kursendring: Hvis en slik beregning gir som resultat en effektiv kursendring for norske kroner på + 5% for en viss periode, antas de nominelle kursendringer som beregningen tar utgangspunkt i, å ha tilnærmet samme totaleffekt på Norges handelsbalanse som en ensidig (alle andre valutaer innbyrdes uendret) revaluering av norske kroner på 5%. Virkningen på hver enkelt av sektorene i økonomien vil imidlertid være svært forskjellige.

Norges Banks beregninger

På grunnlag av de offisielle kursnoteringene på Oslo Børs (kurslisten) blir den effektive kursutvikling for norske kroner beregnet hver torsdag. Det tas utgangspunkt i kommersielle middelkurs (gjennomsnitt mellom salgs- og kjøpskurs). Samtlige 17 valutaer på kurslisten inngår i beregningene, og den effektive kursutvikling blir bestemt i forhold til nøkkeldatoer i fortiden som er av betydning for valutakurspolitikken. Siden begynnelsen av 1973 har en nyttet de sentralkurser som ble avtalt i forbindelse med Washingtonavtalen (Smithsonian Agreement) i desember 1971 som basis for beregningen. Et annet utgangspunkt som er av

interesse, er kurssituasjonen umiddelbart før revalueringen av kronen i november 1973.

Den prosentvise endring i de individuelle valutakurser siden Washington-avtalens sentralkurser, veies sammen ved hjelp av de respektive lands andel av Norges utenriks-handel. En har valgt å nytte summen av eksport og import av varer som vekter. Siden sammensetningen av utenrikshandelen endrer seg fra et år til et annet, vurderer en hvert år om vektene bør endres. Dersom vridningen av utenrikshandelen er ubetydelig, velger en gjerne å opprettholde «gamle» vekter. Når vektene endres, vil en jo få endringer i den effektive kursutviklingen som ikke skyldes kursutviklingen, men endret beregningsgrunnlag. En er således «klempt» mellom to hensyn: På den ene siden ønsket om kontinuitet i beregningen, og på den annen side hensynet til at vektene til enhver tid skal gi uttrykk for de ulike lands aktuelle betydning for norsk utenriksøkonomi. Det første hensyn tilsier sjeldne vektjusteringer, mens det andre tilsier hyppige vektjusteringer.

For tiden nyttes utenrikshandelstall for 1972 når det gjelder varer eksklusive skip, mens en for skip bruker gjennomsnittet for 1971 og 1972 som vektgrunnlag.

De 17 lands andel av Norges utenriks-handel var da som følger (i prosent):

Storbritannia	14,44	Island	0,17
Frankrike	3,56	Italia	2,18
Belgia, Lux.	2,38	Portugal	0,66
Nederland	3,55	Vest-Tyskland	13,61
USA	6,73	Østerrike	1,01
Canada	2,45	Finland	2,75
Sveits	1,71	Spania	0,92
Sverige	17,94	Japan	3,36
Danmark	7,01		

De nevnte lands andel av norsk utenriks-handel utgjør til sammen 84,43%. Da siktepunktet med beregningen er å si noe om den norske kronens utvikling overfor alle andre valutaer, har en også forsøkt å gjøre forutsetninger om kursutviklingen for de valutaer hvis land representerer de resterende 15,57% av Norges utenrikshandel. De individuelle lands andel av vår utenrikshandel er kjent, men problemet er at disse lands valutaer ikke noteres regelmessig i Oslo. Det har derfor vært nødvendig å gjøre visse forutsetninger om denne gruppen «andre land». På grunnlag av den erfaring en har hatt i forbindelse med større paritets- eller sentralkursjusteringer, har en antatt at $\frac{3}{4}$ av denne gruppen i gjennomsnitt følger amerikanske dollar, mens resten har samme kursutvikling som norske kroner. En annen løsning som bør studeres nærmere, er en inndeling av disse landene i en dollar-, en franc- og en pund-soner.

Gruppen «andre land» kan synes stor når en gjør såpass grove forutsetninger om kursutviklingen som nevnt. Det er imidlertid ikke uvanlig i de beregninger av effektiv kursutvikling som gjøres rundt i ulike sentralbanker at «andre land» har en andel på over 20%.

Som nevnt, tar en slik beregningsmetode for effektiv kursutvikling som nyttes i Norges Bank, ikke hensyn til de faktorer som er nevnt i punktene a, b og c i avsnittet om beregningsmetoder.

Dessuten er beregningene basert på spotkurser, og tar ikke hensyn til at en del av utenrikshandelen gjøres opp etter termin (forward)-kurser.

En pussighet ved prosentberegning gjør en heller ikke noe forsøk på å korrigere. Vektene representerer som nevnt total uten-

rikshandel, det vil si summen av vareeksport og vareimport. En kursendring for norske kroner kan imidlertid – rent matematisk – ha ulik virkning på eksport og import. For eksempel vil en revaluering av kronen på 5% bety at norske eksportprodukter blir 5% dyrere i utlandet hvis eksportprisene regnet i norske kroner opprettholdes. Importprisene blir imidlertid 4,76% lavere hvis den utenlandske eksportør ikke endrer sine priser i utenlandsk valuta. Er revalueringen 10%, blir endringene henholdsvis 10% og 9,09%. Jo større kursjustering, jo større differanse.

Endelig bør en være oppmerksom på at selv om den effektive kursutvikling tas som en indikator på kronens stilling internasjonalt, er det bare varetransaksjonene med utlandet som går inn i vektene. Som en forklaring er det enkelte lands andel av Norges utenrikshandel (varer inklusive skip) tatt som en indikator på landets totale utenriksøkonomiske forbindelser med Norge. Landfordelingen av utenrikshandelen referer seg dessuten til en tilbakelagt periode, og utenrikshandelens struktur kan være endret på det tidspunkt beregningene gjøres.

Til tross for disse innvendinger er det interesse for slike beregninger, fordi:

- Den effektive kursutviklingen gir en bedre indikator for endringer i kronens stilling enn endringer i kursforholdet mellom kroner og en enkelt annen valuta (for eksempel US-dollar).
- Det er av betydning i valutapolitikken og den økonomiske politikk generelt at endringer i kronens stilling registreres kontinuerlig og uten forsinkelse. Metoden bør

således være enkel, slik at beregningen kan utføres raskt.

- Beregningen kan gi grunnlag for sammenlikninger av utviklingen i de ulike valutaers internasjonale stilling, dersom beregningsmetodene er like.

Effektiv kursutvikling for den norske krone

I Norges Bank beregnes effektiv kursutvikling for den norske krone på grunnlag av noteringene på kurslisten hver torsdag. Beregninger av effektiv kursutvikling er gjort i Norges Bank siden august 1971; til å begynne med hver 14. dag, men fra mai 1973 er beregningene ukentlige. Kronens effektive kursutvikling offentliggjøres hver 14. dag samtidig med utsendelse av oppgave over Norges Banks stilling. Dette er en nyordning som startet i august i år, mens oppgaver for effektiv kursutvikling tidligere bare har vært tilgjengelig for offentligheten i valutaoversiktene i Penger og Kreditt eller ved henvendelse til Norges Bank.

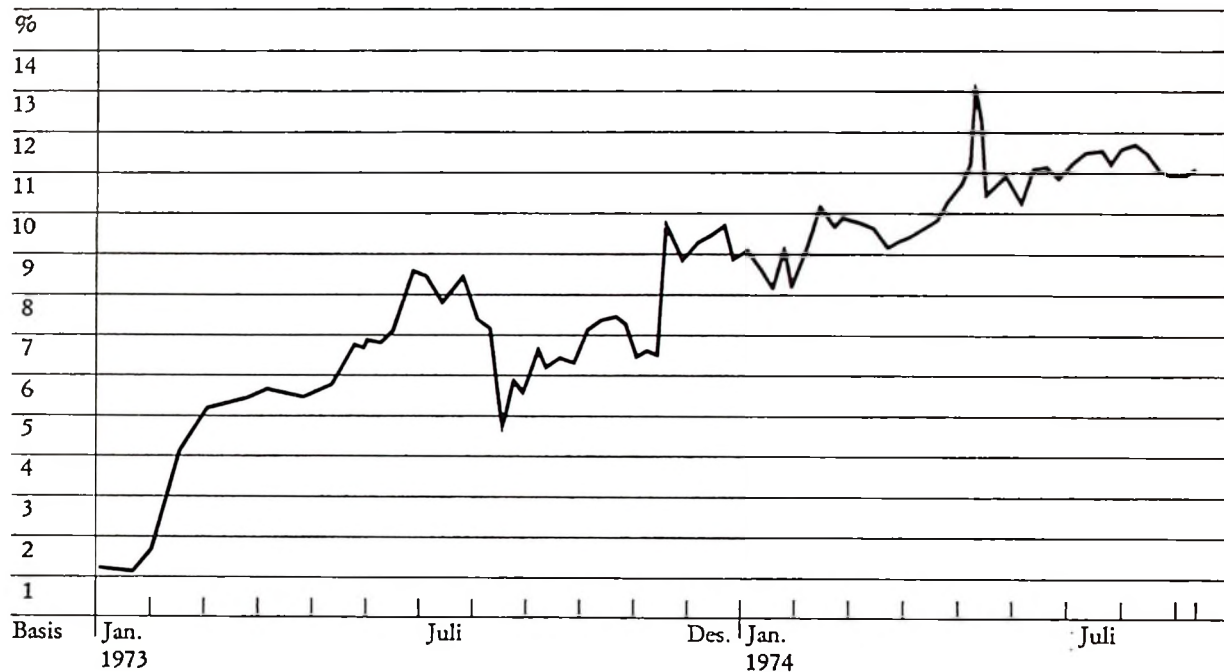
Utgangspunktet for beregningene var i den første tiden såkalte «før-mai-1971-pariteter», mens basis siden begynnelsen av 1973 har vært Washington-avtalens (Smithsonian Agreement) sentralkurser.

I forhold til den utvikling en senere har fått, var bevegelsene i den effektive kurs for norske kroner i siste del av 1971 og i 1972 meget moderate. Som figuren viser har det i 1973 og hittil i 1974 vært en stadig tendens til effektiv appresiering av den norske krone, og i forhold til Washington-avtalens sentralkurser var den effektive appresiering i begynnelsen av september i år ca. 11%, mens den i begynnelsen av 1973 var 1,2%.

I internasjonal sammenheng er norske kroner blant de valutaer som har appresiert sterkest i forhold til Washington-avtalens sentralkurser. Ser en bort fra australske og new-zealandske dollar, er det bare tyske

mark, sveitsiske franc og østerrikske schilling av valutaene i OECD-området som har hatt en større effektiv appresiering enn norske kroner.

Effektiv, veid, kursutvikling for norske kroner

Basis for beregningene er Washingtonavtalens sentralkurser, desember 1971. Beregningene foretas ukentlig (hver torsdag) av Norges Bank.

Internasjonale penger – en redegjørelse om SDR

Enok Olsen¹⁾

To verdier på SDR

Spesielle trekkrettigheter, SDR, også kalt internasjonale sentralbankpenger, ble etablert ved en endring i avtalen om Det internasjonale valutafond i 1969. Denne endringen innebar at Valutafondet fikk myndighet til å skape en ny form for internasjonale reserver for å tilfredsstille et behov for langsiktig likviditet utover de eksisterende gull- og valutabeholdninger. De medlemsland som deltar i ordningen, får seg tildelt visse beløp i SDR. Disse kan nyttes til å dekke underskudd på betalingsbalansen. Overskuddsland på den annen side har – innenfor visse grenser – plikt til å stille egen valuta til disposisjon mot SDR. Den første tildeling på i alt 3 414 mill. SDR skjedde 1. januar 1970. Et totalt beløp på 5 900 mill. SDR ble tildelt for de to følgende år, men det er ikke oppnådd enighet om en ny tildelingsperiode.

Under utarbeidelsen av reglene i forbindelse med spesielle trekkrettigheter oppsto problemet med verdiansettelse for SDR. Valutafondsavtalen inneholder følgende to bestemmelser som omhandler verdien på SDR:

Artikkel XXI, del 2, slår fast at enhetsverdien på SDR skal være lik 0,888671

¹⁾ Enok Olsen, cand. oecon. 1974, konsulent i Valutavdelingen i Norges Bank.

gram fint gull. Dette er samme gullinnhold som i den amerikanske dollar før den ble devaluert i 1971. Etter at dollarens konvertibilitet i gull ble suspendert og prisen på det frie gullmarked steg til det mangedobbelte av den offisielle pris, har spørsmålet om gulletts rolle i det internasjonale valutasystem vært tatt opp til drøfting i «20-manns-komiteén» for reform av valutasystemet. Der var det enighet om at SDR etter hvert burde overta gulletts rolle i valutasystemet. Det er imidlertid delte oppfatninger om hvordan dette kan skje i praksis. I denne forbindelse drøftes en mulig opphevelse av SDR's formelle gulltilknytning etter Artikkel XXI.

Artikkel XXV, del 8, behandler SDR's transaksjonsverdi. Artikkelen fastslår at de valutakurser som legges til grunn, skal være slik at brukere av SDR-midler oppnår samme verdi uansett hvilken valuta som benyttes i transaksjoner. Dette er det såkalte «equal value» prinsippet. Med utgangspunkt i dette har Valutafondet utformet nærmere regler for omregning mellom SDR og nasjonale valutaer. Disse reglene, som drøftes i det følgende, gjelder kun for transaksjoner mellom sentralbankene og Valutafondet.

Tidligere omregningsregel ved SDR-transaksjoner

Den tidligere omregning som gjaldt frem til 30. juni 1974, var basert på følgende hovedprinsipp: SDR ble omregnet i dollar etter pariverdien på dollar. 1 SDR var lik 1,20635 US Dollar (1\$ = 0,82894 SDR) etter de to amerikanske dollar-devalueringene. Kursene på SDR regnet i andre valutaer enn US dollar, ble så kalkulert på basis av en såkalt «representative rate» for US dollar i vedkommende lands valutamarked. Denne kursen var ment å representere markedskursen for landets valuta overfor US dollar på en gitt dag. Hva en i de enkelte land skulle forstå med «representative rate», var gjenstand for avtale mellom landets myndigheter og Fondet. For Norges vedkommende gikk en ut fra middelskurs for US dollar kl. 1100 på Oslo Børs. På denne måten kom en fram til SDR's verdi regnet i de ulike valutaer for transaksjonsformål.

SDR-verdien regnet i US dollar var således fast (så lenge ikke dollarens paritet ble endret), mens andre valutaer svingte i forhold til SDR i takt med dollar-noteringene. Så lenge de enkelte lands myndigheter intervenerte i valutamarkedet med sikte på å holde markedskursene nær opp til paritetskursene, ble transaksjonsverdien for SDR i de enkelte lands valutaer ikke svært forskjellig fra den anmeldte paritet.

Dette forhold endret seg etter Smithsonian Agreement i desember 1971 som innførte et system med sentralkurser og utvidede svingningsmarginer. Særlig markert ble avstanden mellom SDR's transaksjonsverdi regnet i de enkelte valutaer og deres anmeldte paritet, etter at enkelte land innførte flytende kurser fra mars 1973. I første halvår 1973 gikk

transaksjonsverdien for SDR betydelig ned, sett i relasjon til ikke-dollarvalutaer, og da spesielt til «slange»-valutaene. De enkelte lands valutaer svingte i verdi i forhold til SDR på samme måte som i forhold til dollar. Dette førte nærmest til stopp i transaksjoner i SDR. På denne bakgrunn og som ledd i valutareformarbeidet ble alternative omregningsmetoder diskutert, metoder som helt eller delvis kunne eliminere de ulemper som er nevnt. Nøkkelspørsmålet er hvorvidt den nye metode gjør SDR-verdien målt i valutaer andre enn dollar, mer stabil og tjenlig for transaksjonsformål.

Det er videre sentralt som ledd i valutareformarbeidet å hindre at *ett* lands valuta og økonomiske politikk, nemlig USA's, i så stor grad skal kunne bestemme SDR's verdi; dette særlig på bakgrunn av den rolle SDR er tiltenkt i et reformert valutasystem.

Det nye beregningssystem – «basket»-metoden

Den nye metoden, som gjerne kalles «basket»-metoden, går ut på at SDR's verdiansettelse for transaksjonsformål skal baseres på et utvalg av valutaer. Dette ble foreslått på et møte i Roma i januar i år av «20-manns-komiteén», som arbeidet med valutareformen. Det ble oppnådd enighet om den endelige utforming den 13. juni, og systemet ble satt i verk den 1. juli 1974. I denne «kurven» av valutaer har de enkelte lands valutaer fått vekt i forhold til landets andel av verdens eksport av varer og tjenester i fem-årsperioden 1968–72. Omfanget av «kurven» er begrenset til de 16 land som hvert hadde minst 1% av verdens eksport av varer og tjenester i gjennomsnitt i nevnte periode. Den enkelte valutas andel i «kur-

ven» avhenger av landets eksportandel. For at US dollarens vekt skulle bli bedre i samsvar med denne valutas betydning i internasjonale transaksjoner, ble de enkelte lands vekter i «kurven» justert noe i forhold til det eksportandelene alene skulle tilsi.

De prosentvise vekter i annen kolonne omregnet til antall enheter av hver valuta som skulle inkluderes i «kurven», fremgår av tredje kolonne.

Et viktig mål var å sikre kontinuitet i forhold til tidligere verdiansettelser ved SDR-transaksjoner. Dette ble oppnådd ved at summen av de enkelte valutakomponenter (antall enheter av hver valuta i 1 SDR) vurdert til markedskursen den 28. juni, ville gi den samme verdi for SDR regnet i US

dollar enten en benytter den «gamle» omregningsregel eller «basket»-metoden som utgangspunkt.

SDR-kursen regnet i norske kroner, skal i prinsippet bestemmes ved å verdsette hver av valutakomponentene i tredje kolonne til sine markedskurser i norske kroner. Summen av disse kronebeløpene gir da kursen for SDR regnet i norske kroner. Det er imidlertid tungvint å måtte samle inn markedskurser i samtlige av de 16 land som er med i «kurven» for alle valutaer det kan være aktuelt å notere en SDR-kurs for. Valutafondet er derfor kommet til at en bør ta utgangspunkt i dollar-markedskursene i London, New York eller Frankfurt for de valutaer som går inn i «kurven». En regner

De enkelte valutaers vekt i «kurven»

	Andeler i «kurven» i % basert på eksport av varer og tjenester	Andeler av kurven i %, justert og avrundet	Enheter av nasjonal valuta i 1 SDR
US-dollar	22,1	33,0	0,40
Tyske mark	14,4	12,5	0,38
Pund sterling	10,7	9,0	0,045
Franske franc	8,6	7,5	0,44
Japanske yen	8,5	7,5	26,00
Canadiske dollar	6,9	6,0	0,071
Italienske lire	6,8	6,0	47,00
Hollandske gylden	5,2	4,5	0,14
Belgiske franc	4,2	3,5	1,60
Svenske kroner	2,8	2,5	0,13
Australske dollar	2,0	1,5	0,012
Spanske pesetas	1,7	1,5	1,10
Norske kroner	1,6	1,5	0,099
Danske kroner	1,6	1,5	0,11
Østerrikske schilling	1,5	1,0	0,22
Syd-Afrikanske rand	1,4	1,0	0,0082
	100,0	100,0	

først ut kursen på SDR regnet i dollarenheter etter ovennevnte prinsipp og deretter kursen for SDR i de andre valutaer ved å bruke «representative rates» etter den gamle regel. Kursforholdet mellom SDR og norske kroner beregnes således på basis av SDR-kursen for US dollar og kroner/dollarkursen. Denne metode nyttes av praktiske grunner og innebærer ikke at US dollar er blitt gitt noen spesiell status fremfor andre valutaer i forholdet til SDR.

Hva innebærer «basket»-metoden?

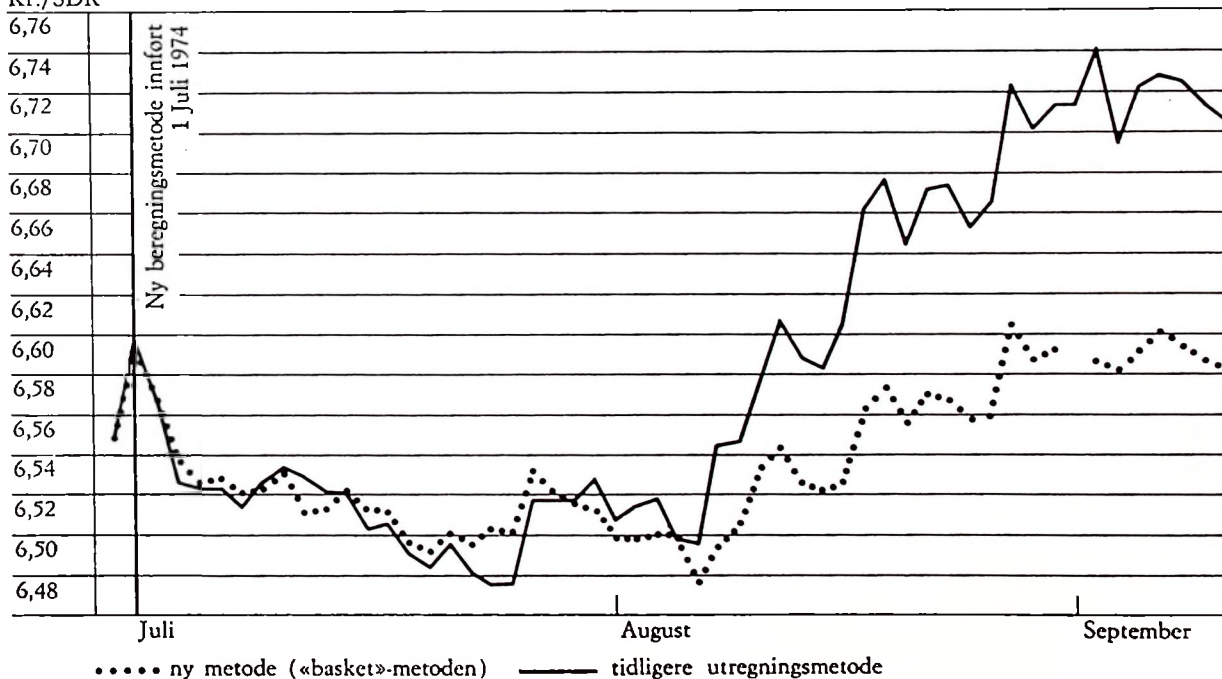
Mens det tidligere var en fast kurs mellom SDR og dollar, vil dette kursforholdet nå svinge fra dag til dag med markedskursene på de valutaer som inngår i «kurven». Va-

lutafondet offentliggjør daglig SDR's verdi, regnet i de valutaer som inngår i «kurven».

Etter «basket»-metoden får SDR sin verdi for transaksjonsformål bestemt som et veid gjennomsnitt av markedskursen på de valutaer som er med i beregningen. SDR's verdi vil således ligge et sted mellom ytterverdiene for en bred gruppe valutaer og vil på den måten representere en «pakke» med fordelt risiko. Sentralbankene som utfører transaksjoner i SDR, vil da oppnå den samme risikospredning som ville kunne oppnås ved å spalte opp transaksjonene på de valutaer som er med i «kurven». Dette er en stor fordel ved «basket»-metoden i den aktuelle situasjon med flytende valutakurser, sammenliknet med den tidligere beregningsmetoden. SDR-verdiens større stabilitet i for-

Kursutvikling for SDR etter ny og gammel beregningsmetode

Kr./SDR

hold til ikke-dollar-valutaer ved den nye beregningsmetoden framgår av figuren på side 163. Særlig markert var dette i august i år. Det skyldes at US-dollareren da styrket sin posisjon i forhold til andre valutaer, noe som førte til større utslag ved beregning av SDR-kursen etter den gamle metode enn etter den nye. August var en måned med relativt store kursutslag, jamført med de mere rolige forhold som preget juli måned. Siden «basket»-metoden bidrar til å øke SDR-verdens stabilitet i forhold til en viss gruppe

valutaer, er det grunn til å tro at SDR nå vil bli et mere attraktivt plasseringsobjekt for sentralbankene.

Det er i dag bare sentralbanker som kan sitte med SDR-midler, men innføringen av «basket»-metoden for beregning av SDR's verdi, vil trolig føre til at SDR også blir nyttet som regneenhet i den internasjonale private finansverden. På denne måten vil en kunne oppnå større verdistabilitet og mindre kursrisiko enn om en baserer seg på nasjonale valutaer.

Samlermynt og minnemynt

Kåre Sagård¹⁾

Samlermynt

Folk har samlet på mynter i alle år. Det har vært en hobby på linje med for eksempel frimerke-samling, men ikke på langt nær så utbredt. Etter 1968 har vi imidlertid opplevet en markert stigning i interessen for mynt som samleobjekt. Det var den nå så omtalte 2-øre fra det samme året som satte det hele i gang for alvor. Foreløpig er det ikke noe som tyder på at interessen har kulminert, snarere tvert i mot.

Ifølge loven skal Norges Bank sørge for å dekke samfunnets behov for sedler og skillemynt. Men det er ikke bankens oppgave å tilfredsstille de behov og ønsker som måtte komme fra numismatikere. Ikke desto mindre yter Norges Bank en viss service også overfor samlere. Helt fra 1963 er det ved Den Kongelige Mynt blitt produsert myntsett som inneholder en komplett serie av årets mynter. Opplaget var beskjedent til å begynne med. Det startet med 370 myntsett, men nådde i 1973 opp i 20 175 eksemplarer. Alt er utsolgt. For inneværende år er det planlagt en produksjon på 30 000 myntsett med muligheter for å øke opplaget med ytterligere 10 000 hvis behovet skulle tilsi det. De nye settene vil foreligge i løpet av oktober måned i år. Prisen for 1974-utgaven blir kr. 18,- eller kr. 16,- avhengig

¹⁾ Kåre Sagård, kontorsjef i Ekspedisjons- og regnskapsavdelingen i Norges Bank.

av om myntene er pakket i et Sandhill-etui eller sveiset inn i plastfolie.

Det har videre etablert seg den praksis at samlere kan få kjøpe usirkulert årgangsmünt, men bare en rull av hver valor. Dette salg skjer til pålydende verdi, mens myntsettene betraktes som en vare hvor omkostninger og merverdiavgift er inkludert i utsalgsprisen.

Inntil for få år siden kunne man i Norges Bank få kjøpe såkalte London-sett. For mange vil det være kjent at London-regjeringen i 1942 lot prege 50-ører, 25-ører og 10-ører som skulle brukes ved en eventuell invasjon i Norge. Myntene ble laget av The Royal Mint i den spesielle nikkell-messing-legering som ble benyttet for den engelske 3-pence. Den gule farge skilte dem klart ut fra de norskpregede.

Krigsmynten ble aldri satt i sirkulasjon fordi det ikke ble noen invasjon, og frigjør-

2-krone mynt i sølv, grensevaktutgaven, preget i 1907 til minne om unionsoppløsningen i 1905.

2-krone mynt i solv utgitt i forbindelse med grunnlovsjubileet i 1914

ingen fant sted på en fredelig måte. Hovedpartiet ble kjøpt tilbake av The Royal Mint og smeltet om. Noen få tusen eksemplarer av hver valør ble forbeholdt myntsamlere. Salget tok allerede til i 1946, men fikk ikke noe særlig omfang før i 1960-årene. Salget ble avsluttet ved årsskiftet 1969/70.

Minnemynter

Når det gjelder utgivelse av minnemynter, har praksis i Norge hittil vært meget restriktiv. Oppfatningen har vært at dette er noe som bør begrenses til større nasjonale begivenheter.

La oss ta et tilbakeblikk og se på hvilke

hendelser de siste 100 år som har ført til utgivelse av minnemynter.

Til minne om unionsoppløsningen i 1905 ble det i 1906 og 1907 preget en 2-krone mynt i solv. Mynten er bemerkelsesverdig fordi den finnes i hele tre forskjellige utgaver. Det kom inn så mange forhåndsbestillinger at førsteopplaget ikke strakk til. Ved tilleggsutmyntingen ble reverspreget forandret. Dessuten ble det bestemt at de som hadde vært utkommandert til grensevakt i 1905, skulle tildeles en 2-krone til minne om dette. På dette tredje opplaget, som ble gitt til militært personell, ble det på aversens lagt inn en kavallerisabel og to korslagte geværer.

Neste minnemynt, også en solv 2-krone, ble utgitt i forbindelse med grunnlovsjubileet i 1914. Det ble holdt en åpen konkurranse om utformingen, men ingen av vinnerutkastene ble benyttet. Oppdraget ble gitt til billedhoggeren *Gunnar Utsond*, som laget modellen til Mor Norge-mynten.

Så gikk det hele 50 år før neste minnemynt ble gitt ut. Til grunnlovsjubileet i 1964 kom det en 10-krone i solv. Rondeller til en del av opplaget ble levert av The Royal Mint, mens resten ble laget av Den Kongelige Mynt på Kongsberg. På de to ut-

10-krone mynt i solv utgitt til grunnlovsjubileet i 1964.

25-krone mynt i sølv utgitt i forbindelse med frigjøringsjubileet i 1970

gavene gjør det seg gjeldende små variasjoner i randskriften. Opplaget på ca. 1,4 mill. eksemplarer er forlenget utsolgt.

Den siste norske minnemynt, en 25-krone i sølv, ble utgitt i forbindelse med frigjøringsjubileet i 1970. Både i størrelse og metallinnhold ligger den nær opp til den norske spesidaleren av 1819. Nettoinntektene av minnemyntene skulle gå til et veldedig formål. Av et opplag på ca. 1,2 mill. stykker er det fremdeles en del som ikke er solgt. Det kan synes underlig at denne vakre minnemynt ikke har fått den samme popularitet som 10-kronen fra grunnlovsjubileet. Med sitt store sølvinnhold på 875/1000 og en advers med dobbeltportrett av Kong Haakon VII og Kong Olav V skulle en tro at mynten ville slått bedre an hos publikum. I innværende år har imidlertid salget tatt seg betydelig opp, noe som muligens kan tilskrives en stigning i sølvprisen. Det kan neppe være tvil om at 25-kronen før eller siden vil få samlerverdi.

Planer om to nye minnemynter i 1975

Utenriksdepartementet har oppnevnt et utvalg, det såkalte 1825-utvalget, som har fått i oppdrag å samordne arrangementer i 1975

i forbindelse med 150-års minnet for norsk utvandringshistorie. Utvalgets formann er høyesterettsadvokat Knut Tvedt. Det har blant annet tatt initiativ til utgivelse av en minnemynt.

1825-utvalget har pekt på at utvandringene som fant sted gjennom det nittende århundre, og som startet da sluppen «Restauration» la ut fra Stavanger den 4. juli 1825, markerer seg sterkt i Norges historie og representerer et av de viktigste drag i vår sosiale utvikling. 1825-utvalget mener derfor at disse begivenheter gir et naturlig grunnlag for utgivelse av en minnemynt.

Etter forslag fra 1825-utvalget vil Norges Bank utgi en 5-krone minnemynt i 1975. Saken har vært forelagt Finansdepartementet, som har gitt sin tilslutning til at norsk utvandringshistorie blir markert på denne måte. Minnemyntens størrelse, vekt og legering blir som for en 5-krone mynt av ordinær utgave. Det er en forutsetning at utgivelsen ikke skal kobles sammen med noen innsamling til veldedig formål. Minnemynten blir således en vanlig sirkulasjonsmynt som bare skiller seg fra normalutgaven ved sitt spesielle preg. Det blir ikke avholdt konkurranse om utformingen av denne minnemynten. Adversen får et motiv hentet fra rekken av rikssym-

boler, mens reversens eller minnesidens preg henspiller på utvandringen.

Utførende kunstner blir myntgravør *Øivind Hansen* ved Den Kongelige Mynt, og pregutformingene skjer som vanlig i samarbeid med Den Kongelige Mynts pregkomité, som i dette tilfelle er supplert med en representant fra 1825-utvalget. Det endelige forslag må forelegges Norges Banks direksjon. Formell godkjenning gis ved kongelig resolusjon.

I tillegg til nevnte minne-5-krone vil 1825-utvalget i egen regi utgi en 70 mm bronsemedalje i 1975 til minne om utvandringen. Utvalget har innbudt til konkurranse om preg på denne medalje. Følgende jury er oppnevnt:

Direktor *Arne Bakken*, Den Kongelige Mynt (formann), førstearkivar *Hallvard Trætteberg*, arkitekt *Bernt Heiberg*, billedhogger *Hans Jacob Meyer*, førstekonservator *Kolbjørn Skaare*, myntgravør *Øivind Hansen*, Den Kongelige Mynt, kontorsjef *Gunnar Nessing* og billedhogger *Kaare Orud*.

De seks som er nevnt først, er medlemmer av Den Kongelige Mynts regulære pregkomité, mens kontorsjef *Gunnar Nessing* er valgt fra 1825-utvalget, og billedhoggeren *Kaare Orud* representerer Norsk Billedhoggerforening.

Pregutforming av minnemedaljer behøver vanligvis ikke å forelegges myndighetene. Det knytter seg imidlertid visse bestemte regler til bruk av symboler som gjelder riket eller kongehuset. Og av hensyn til faren for forveksling med lovlig mynt bør størrelse og preg atskille seg tydelig.

At Den Kongelige Mynt også preger minnemedaljer, har fått enkelte til å tro at Nor-

ges Bank også omsetter disse. Det er imidlertid ikke tilfelle. Utgiveren må selv administrere salget eller overlate omsetningen til en annen instans.

Så mye om minnemynt og medalje med tilknytning til 150-års minnet for den norske utvandrings historie. I tillegg blir 1975 jubileumsår for Pengeloven av 1875. Dette er en begivenhet som kanskje i ennå større grad berettiger til utgivelse av en spesiell mynt. Finansdepartementet har derfor med sitt standpunkt til «utvandremynten» ikke villet utelukke at det også utgis en minnemynt for å markere 100-års dagen for overgangen fra daler til kroner.

Norges Banks direksjon har foreslått at det preges en 5-krone minnemynt til jubileet for myntreformen. Utførende kunstner blir i tilfelle myntgravør *Øivind Hansen*. Utformingene vil skje i samarbeid med Den Kongelige Mynts pregkomité. Forslaget går ut på at det fremstilles en sirkulasjonsmynt som bare skiller seg fra normalutgaven ved sitt spesielle preg. På aversens vil en finne et rikssymbol, mens reversen eller minnesiden får et motiv med tilknytning til innføringen av det metriske kronesystem. Metrisk mål og vekt ble også innført i 1875. Dessuten gikk vi over fra sølv- til gullmyntfot. Egentlig skjedde dette den 1. januar 1874. Denne dato markerer det store skillet i norsk pengehistorie i nyere tid. Sølvet hadde da vært brukt som verdimåler i flere hundre år – helt fra den tid et ordnet pengesystem ble etablert. Ved utgivelse av en minnemynt vil en derfor markere et jubileum for flere viktige begivenheter.

Fra et eksklusivt samlersynspunkt måtte de nye minnemynter anses som mer attraktive om de ble preget i sølv og bare i begrenset opplag. Men her dreier det seg om

sirkulasjonsmynter som vil komme i stort opplag, avhengig av behovet. Metallet blir det samme som i den ordinære 5-krone – en kopper-nikkel-legering. Om normalutgaven i tilfelle også skal preges i 1975, er det ikke tatt endelig standpunkt til.

Det må betegnes som oppsiktsvekkende at det i ett og samme år gis ut to minnemynter som begge gjenspeiler viktige nasjonale begivenheter. Og særlig oppsiktsvekkende er det når man ser utgivelsen i lys av den restriktive praksis som har vært fulgt på dette område. Alene av denne grunn bør myntene vekke alminnelig interesse både blant samlere og hos publikum.

Hvis alt går som planlagt, vil minnemynt-

ten i forbindelse med kronejubileet foreligge i et rimelig antall den 17. april 1975, slik at den bidrar til å markere 100-års dagen for Pengeloven av 17. april 1875.

Det er meningen at utvandrermynnten skal være ferdig til den 17. mai 1975. Denne dato faller sammen med *Cleng Peersons* fødselsdag, og da vil minnehøytidelighetene starte i Tysvær i Rogaland, som var Cleng Peersons fødested. Han betegnes ofte som «den norske utvandringens far», fordi det var han som organiserte den første ferden til Amerika med sluppen «Restoration». Båten la ut fra Stavanger havn den 4. juli 1825 og nådde New York vel tre måneder senere, den 9. oktober 1825.

Noen betraktninger omkring bankenes likviditetstilpasning

Jon Petter Holter¹⁾

Aktuell problemstilling

Det er to forhold som til stadighet blir trukket fram i den aktuelle debatt om penge- og kredittpolitiske spørsmål i aviser og tidskrifter og andre massemedia. Det ene forhold gjelder bankenes hardt pressede likviditetssituasjon; det andre er publikums problemer med å få lån i bankene. Begge deler stemmer. Det er riktig at likviditeten i banksystemet er strammere enn den noen gang har vært. Og det er riktig at privatpersoner og næringsliv ikke får tilfredsstilt sine ønsker om lån.

Vi har i dag et sterkt press i norsk økonomi med investeringsønsker som er langt større enn det er realøkonomisk mulig å realisere. For å unngå ytterligere press på priser og kostnader, vil det derfor være nødvendig å begrense etterspørselen. En av penge- og kredittpolitikens viktigste oppgaver er nettopp å påvirke etterspørselsforholdene. I dagens situasjon betyr dette at man må rasjonere bankenes kredittgivning.

Når det i de senere måneder har vært så vanskelig for publikum å få banklån, skyldes det ikke at bankene har lånt ut mindre enn tidligere. Tvert imot, i perioden januar–juli steg forretningsbankenes utlån med hele 1 160 mill. kroner mer enn i samme periode i fjor. For sparebankene har imidlertid ut-

¹⁾ Jon Petter Holter, cand. oecon 1961, kontorsjef i Pengepolitisk avdeling i Norges Bank.

lånstakten vært omtrent som i fjor. Når publikum likevel har merket en større knapphet, skyldes det at det har vært så mange flere som har konkurrert om kreditene enn tidligere.

Det sterke lånepress har antakelig gjort det ekstra vanskelig for bankene å finne en rimelig fordeling av kredittene. Og det kan sikkert finnes mange eksempler på at mangel på lån har hatt uheldige konsekvenser. Slike enkelttilfeller kan imidlertid ikke være noe argument for en generell lettelse i kredittsituasjonen når økonomien totalt sett viser full kapasitetsutnyttelse med minimal arbeidsledighet.

Så lenge veksttakten i forretningsbankenes utlån har ligget klart høyere enn hva som har vært ansett som realøkonomisk ønskelig, har det vært myndighetenes plikt å bremse ekspansjonstakten. Man har i første rekke forsøkt å styre utlånsutviklingen ved å påvirke bankenes likviditet. For å få dempet utlånsveksten, har således myndighetene måttet la bankene komme i en stadig strammere likviditetssituasjon, uten at det hittil har gitt de ønskede resultater.

Man kan trekke forskjellige konklusjoner av dette. En konklusjon kan være at det med det gjeldende kredittreguleringssystem er nødvendig med en ytterligere tilstramning i bankenes likviditet. Dette er noe som ikke er populært hverken hos banker eller publikum, og det til tross for at ingen av dem –

så vidt man forstår – ønsker en sterkere inflasjonistisk utvikling.

En annen konklusjon kunne være at den form for likviditetsregulering man i dag praktiserer, ikke er det beste virkemiddel for å påvirke bankenes utlånsøkning. En slik konklusjon måtte i sin tur naturlig føre til en omfattende gjennomgåelse av hele virkemiddelbruken i vår penge- og kredittpolitikk. En eventuell omlegging kan imidlertid vanskelig gjennomføres på kort varsel.

Den aktuelle situasjon bringer bankenes likviditetstilpasning og myndighetenes likviditetsstyring i fokus. I denne artikkelen vil man derfor drøfte disse spørsmål nærmere.

Likviditetssvingninger i banksystemet

Banksystemet som helhet står overfor betydelige likviditetssvingninger i løpet av året. Dette fremgår blant annet av Norges Banks løpende oversikter over bankenes kronelikviditet. En viktig årsak til slike svingninger finner man i betalingsstrømmene til og fra det offentlige. En annen årsak har man i de valutatransaksjoner som finner sted mellom bankene og Norges Bank. Endringer i publikums kassehold får også virkninger for bankenes likviditet.

I tillegg til disse svingninger kommer overføringer de enkelte bankene imellom, altså en omfordeling av likviditet innen banksystemet. En bank kan således styrke sin primærlikviditet ved å låne i en annen bank eller ved å trekke på sine innskudd der. Et annet eksempel på en omfordeling kan være at en kunde trekker på sin kassekreditt i en bank samtidig som den delen som måtte vende tilbake som innskudd i banksystemet, kan havne i andre banker.

Bankenes dekning av likviditetsbehovet

Bankene må ha visse likviditetsbuffer for å kunne møte nevnte svingninger i behovet for likviditet. For *banksystemet som helhet* kan slike buffer hovedsakelig bestå i:

1. Likvide fordringer på Norges Bank, Postgiro eller staten, dvs. sentralbankpenger eller fordringer som raskt kan omgjøres til slike (f. eks. ved diskontering/forfall).

2. Likvide fordringer på utlandet som raskt kan omgjøres til kronelikviditet. Under det gjeldende valutasystem er mulighetene for å veksle om valuta til kroner imidlertid sterkt redusert.

3. Lett tilgjengelig kreditt i Norges Bank. Slik kreditt vil i første rekke omfatte de ikke-behovs-prøvede likviditetslån og sjekk-kreditter (innenfor Norges Banks regelverk med hensyn til diskontering av sjekker). Mulighetene for å få lån på særvilkår i Norges Bank kan også i visse tilfelle representere slik lett tilgjengelig kreditt dersom bankene vet at de tilfredsstillter vilkårene for å kunne få slike lån.

4. Lett tilgjengelig kreditt i utlandet som raskt kan omgjøres til kronelikviditet. (Her gjelder de samme modifikasjoner som under annet avsnitt ovenfor, der man behandlet likvide fordringer på utlandet.)

I tillegg til dette som er sagt om likviditetsbuffer for banksystemet som helhet, kan *den enkelte bank* ha følgende likviditetsobjekter:

1. Innskudd i andre banker.

2. Kortsiktige fordringer på kunder (utlån og ihendehaverobligasjoner med kort tid til forfall).

3. Lett tilgjengelig kreditt i andre banker.

Styring av likviditeten som virkemiddel i penge- og kredittpolitikken

Som tidligere nevnt, har myndighetene først og fremst forsøkt å styre utlånsutviklingen i forretnings- og sparebankene ved likviditetspolitiske virkemidler. Bare under spesielle forhold har man søkt å påvirke utlånene direkte ved bruk av kredittlovens § 8.

Det viktigste virkemiddel i den kortsiktige likviditetsregulering har vært varierende krav til primærlikviditet (kredittlovens §§ 4–6). Styring av bankenes utlån via deres likviditet forutsetter at det eksisterer en nær sammenheng mellom bankenes likviditet og deres utlånsevne. Og en har antatt at jo mer kostbart det er for bankene å skaffe seg likviditet, i desto mindre grad vil dyre likviditetskilder bli nyttet som grunnlag for utlån (jfr. den stigende rentesats for økende lånetransjer i Norges Bank. Låneordningen blir nærmere omtalt i et senere avsnitt).

Når det gjelder sparebankene, ser det ut til å ha vært en god sammenheng mellom likviditet og utlån. En slik sammenheng er vanskelig å påvise for forretningsbankene. Det kan skyldes flere forhold, f. eks. at forretningsbankene etter hvert er blitt dyktigere til å utnytte den bestående likviditet ved utbygging av interbankmarkedet. Det er imidlertid grunn til å tro at hovedårsaken ligger i forretningsbankenes egen utlånspolitikk. Mange banker legger opp sin utlånspolitikk med sikte på å beholde sin markedsandel av de totale utlånsrammer. Et slikt opplegg innebærer imidlertid den svakhet fra et styringssynspunkt at de enkelte bankenheter oppfatter markedsandelene som måltall uavhengige av likviditeten. I en slik situasjon – hvor altså likviditeten i liten grad

påvirker utlånene – vil dessuten vårt kreditt-rasjoneringssystem lett føre til at eventuelle avvik fra budsjettallene blir ensbetydende med overskridelser. Således kan lånepresset bli så stort at bankene finner det riktig å overskride sine budsjetterte rammer. I en situasjon med meget stramt arbeidsmarked f. eks. må man anta at en rekke bedrifter søker å erstatte arbeidskraft med realkapital. De lånebehov dette medfører, vil trolig fortone seg som svært berettigede, sett fra den enkelte banks synspunkt. (At økt realkapital også krever økt innsats av norsk arbeidskraft – eller utenlandsk gjennom import – blir ofte oversett.)

En utlånspolitikk som skissert ovenfor, vil lett innebære at utlånene kommer først, og at likviditeten så blir den salderende faktor, dvs. en tilpasning som er den omvendte av den som vårt likviditetsreguleringssystem er bygget på. Og bankenes politikk fører da med stor sannsynlighet til den situasjon at de må skaffe seg likviditet ved å oppta store og kostbare lån i Norges Bank for å finansiere de lån de har innvilget.

Dersom det er riktig at knapphet på likviditet, og herunder også kostbar marginallikviditet, ikke påvirker forretningsbankenes utlån i nevneverdig grad, vil ikke forutsetningene for det reguleringssystem som nyttes i dag være realistiske. En bør da overveie å gå over til et annet system med bedre effekt, f. eks. utlånsrelasjoner av den typen som professor *Per Meinich* har skissert, blant annet i artikler i «Sosialøkonomen» i mai og juni 1971. Men i tillegg til et eventuelt system med utlånsrelasjoner vil det fortsatt bli nødvendig å styre likviditeten av hensyn til kredittmarkedet utenom banksystemet.

Det er imidlertid grunn til å tro at den

dyre marginallikviditeten som bankene har måttet skaffe seg den senere tid, etter hvert vil gi seg utslag i større kostnadsbevissthet når bankene skal vurdere innvilgninger av lån. Det vil i sin tur kunne føre til en bedre sammenheng mellom utlån og likviditet.

Gjeldende låneordning i Norges Bank

Gjeldende regler for Norges Banks ikke-behovsprøvede likviditetslån til banker trådte i kraft 1. januar 1971. Låneordningen tar sikte på å møte de kortsiktige og sesongmessige svingninger i bankenes likviditet blant annet som følge av mønsteret i skatte- og avgiftsinnbetalingene, plutselige utslag fra utenriksøkonomien samt endringer i publikums kassehold. Men samtidig tok man sikte på å komme bort fra den tidligere praksis hvor bankene benyttet låneordningen til også å dekke sine daglige likviditetssvingninger. Av den grunn ble det ved nyordningen fastsatt lånetransjer for den enkelte bank, lånetransjer som svarer til en bestemt prosent av forvaltningskapitalen lånt i syv dager i en to-måneders periode. Rentesatsen er stigende for hver ny lånetransje som utnyttes i en to-måneders periode. Hvert låneopptak må dessuten være på minimum 1/10 av lånetransjens beløp og må holdes i syv dager. Man antok at bankene på denne måten ville få et sterkere incitament til å holde egen likviditet som var stor nok til å dekke de daglige svingninger.

De tre første transjer i en to-måneders periode kan disponeres uten deponering av sikkerhet. For lån i fjerde og femte transje skal det derimot deponeres sikkerhet. Hvis bankene i denne forbindelse deponerer verdipapirer som inngår i likviditetsreserve-

kravet, kan disse verdipapirene ikke samtidig regnes som en del av likviditetsreservene. Ønsker en bank å oppta lån i Norges Bank utover femte transje eller på andre vilkår enn de som er fastsatt, kreves godkjenning fra Norges Banks direksjon. For at slike lån skal innvilges, kreves det da vanligvis at banken kan påberope seg en form for force majeure, f. eks. en upåregnelig innskuddssvikt o. l.

Det har vært en forutsetning at låneordningen i Norges Bank skulle tas opp til ny vurdering etter at man hadde fått noen tids erfaring med hvordan ordningen virket.

Det ser ut til at låneordningen i Norges Bank stort sett har virket etter sin hensikt når det gjelder å dekke bankenes sesongmessige likviditetsbelastning. Oppgaver over lån i Norges Bank viser således topper i de perioder hvor overføring av forskuddstrekk og oppgjør for moms foregår. I tillegg viser lånene også markert økning i forbindelse med publikums kontantuttak i juni og desember.

Ved vurderingen av omleggingen av låneordningen fra 1. januar 1971 kan man konstatere at den samtidig har bidratt til at det har utviklet seg et interbankmarked for kortsiktig likviditet. Det skyldes blant annet kravet til minstelån (1/10 transje) og til minste lånetid (syv dager). Dermed vil enkelte banker i visse perioder kunne ha overskudd på likvider som de da låner ut til andre banker i dagslånemarkedet. Dette interbankmarkedet, som bidrar til å omfordele likviditeten mellom bankene, vil i en oppbyggingsperiode gjøre det vanskeligere for myndighetene å føre en stram likviditetspolitikk, selv om de i prinsippet kan ta hensyn til utviklingen ved fastsettelse av reservekrav, lånetransjer o. l. På den annen

side kan man si at interbankmarkedet reduserer risikoen for at myndighetenes tilstramningstiltak skal ramme en enkelt bank utilsiktet sterkt. I så måte har interbankmarkedet en gunstig innvirkning ved at det kan tillate myndighetene å fore en mere generell politikk.

Adgangen til å oppta lån i Norges Bank har også fått virkninger som ikke var tilsiktet da ordningen ble innført i januar 1971. Man tenker her blant annet på den permanente høye utnyttingsgraden i den senere tid. Dessuten har man hatt et stigende antall tilfeller hvor banker tar opp lån i Norges Bank for å skaffe likviditet til andre banker. Slike transaksjoner er neppe i overensstemmelse med intensjonene bak låneordningen i Norges Bank og vil dessuten bidra til å svekke myndighetenes forsøk på å drive en stram likviditetspolitikk. I praksis er det imidlertid meget vanskelig å kontrollere hva bankene bruker sine lån til, og av den grunn må myndighetene antakelig avfinne seg med at slike overforingslån bankene i mellom er en del av interbankmarkedet.

Andre likviditetspolitiske virkemidler

En del av sesongsvingningene i bankenes likviditet kan med relativt stor sikkerhet forut-

sies (skatter, avgifter, endringer i publikums kasse o. l.), slik at myndigheter og banker kan forberede de nødvendige tilpasninger. Som tidligere nevnt, synes låneordningen i Norges Bank å ha virket etter sin hensikt når det gjelder å møte bankenes sesongmessige likviditetsbehov.

* Også ved en uventet likviditetsinndragning vil bankene kunne skaffe seg likviditet ved å utnytte sin automatiske låneadgang i Norges Bank. Hvis man på den annen side får en plutselig likviditetstilførsel, f. eks. som følge av salg av valuta fra bankene til Norges Bank, har myndighetene i dag derimot ikke virkemidler til raskt å få nøytralisert denne likviditeten. En økning i primærreserverkravet kunne synes relevant i en slik situasjon, men en endring i primærreserverkravet vil ta noe tid med den eksisterende beslutningsprosess. En annen ulempe ved dette virkemiddel i en situasjon som nevnt, er at det også kan ramme banker som ikke har fått tilført likviditet.

* Med sikte på at myndighetene raskere skal kunne nøytralisere en uventet likviditetstilførsel – og samtidig påvirke selektivt de banker som har fått økt sin likviditet – bør man overveie å bruke supplerende virkemidler. En måte kunne f. eks. være å tilby bankene attraktive plasseringsmuligheter som alternativer til utlån.

Jubileumsbyen Kongsberg – to kunstverk

Da gjetergutten *Jacob Christoffersen Gros-vold* oppdaget solv i Kongsbergfjellet i 1623, var grunnlaget lagt for Kongsberg by. Allerede neste vår kom kong Kristian Kvart ridende og befalte at bergstaden skulle anlegges. I år er dette 350 år siden, og Kongsberg markerte begivenheten med et sommerlig jubileum.

I nesten 300 år var byens skjebne i rike som trange tider knyttet til solvet. Allerede i 1686 ble Den Kongelige Mynt flyttet fra Christiania til Kongsberg. Mens solvut-

vinningen opphorte i 1957, driver Den Kongelige Mynt fortsatt sin virksomhet i byen. I 1962 ble Den Kongelige Mynt overtatt av Norges Bank, som således har fått hjemstavsrett i Kongsberg.

På selve dagen, 2. mai, ble det overrakt gaver til 350-års jubilanten, også fra Norges Bank og Den Kongelige Mynt, som skjenket byen en skulpturgruppe i bronse: «Foler i galopp», laget av billedhuggeren *Skule Waksvik*.

Om enn solvet tok slutt så har den indu-

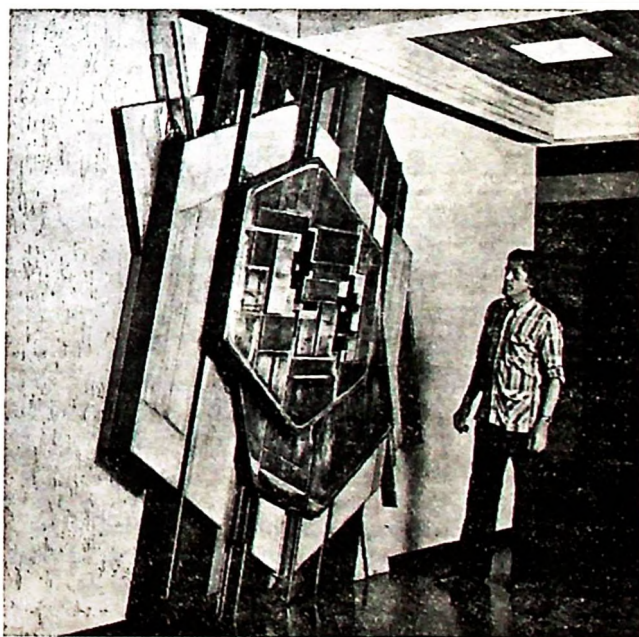

«Foler i galopp».
Skulptur i bronse av billedhuggeren
Skule Waksvik.
Gave fra Norges Bank og
Den Kongelige Mynt til Kongsberg
by i anledning av 350-års jubileet.
(Foto: Nystuen, Kongsberg)

strielle utviklingen fortsatt på Kongsberg. I takt med den økonomiske utvikling er skolene bygget ut. For et par år siden sto Kongsberg gymnas' nye bygning ferdig. Man ønsket å pryde inngangshallen med en utsmykking, og med støtte av Kulturfondet ble oppdraget gitt til myntgravør ved Den Kongelige Mynt, *Øivind Hansen*. Han har rik erfaring som medaljekunstner. Det skulle vise seg at han også behersket det store format da hans veggrelieff ble avduket tid-

ligere i år. Relieffet er laget av stål, messing, bronse, kopper og emalje og kunstneren har latt seg inspirere av grubefjellets formasjoner og bergkrystallets heksagon.

Slik er Kongsberg i løpet av kort tid tilført to kulturelle forankringspunkter som føyer seg fint inn i en by med verdifulle tradisjoner, men også i frisk utvikling. Norges Bank og Den Kongelige Mynt har sin lille glede over på sett og vis å være knyttet til begge disse kunstverkene.

*Myntgravør Øivind Hansen
fotografert ved sitt veggrelieff
i Kongsberg gymnas.
(Foto: Nystuen, Kongsberg)*

Oversikt over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser i henhold til kredittloven av 25. juni 1965

- §§ 4– 6 Likviditetsreserver
- § 8 Tilleggsreserver for forretningsbanker
- §§ 9–10 Plasseringsplikt
- § 11 Oppgaveplikt for private finansieringsselskaper,
livs- og skadeforsikringsselskaper
- § 12 Utlånsregulering for private finansieringsselskaper
og skadeforsikringsselskaper
- § 13 Oppgaveplikt over rente- og provisjonssatser
- § 15 Emisjonskontroll
Godkjenning av låneopptak hvor flere långivere deltar

Oppstillingen på de følgende sider har bare til formål
å gi en oversikt over gjeldende kredittpolitiske bestemmelser. All praktisk
anvendelse av bestemmelsene bør skje på grunnlag av
rundskrivene fra Norges Bank.
Listen er ajourført pr. 20. september 1974

Kredittlovens §§ 4–6. Likviditetsreserver for banker

Primære likviditetsreserver

	Primærreserver i prosent av beregningsgrunnlaget*)		Resolusjon
	Sør-Norge	Nord-Norge	
Sparebanker med forvaltningskapital over 10 mill. kroner	0	0	1974–05–31
Forretningsbanker	6%		1974–05–31
— » —		0	1974–01–25

*) Beregningsgrunnlaget er bankens samlede passiva med fradrag for rembursforpliktelser og ilignede men ikke betalte skatter.

Kredittlovens § 8. Tilleggsreserver for forretningsbanker

Tilleggsreserver

	Fri utlånsøkning*) 1.8–31.12 1974 i forhold til utlån pr. 31.7 1974	Tilleggsreservekrav i prosent av over- skridelsen	Resolusjon
Forretningsbanker	3%	50%	1974–09–06

*) Med fri utlånsøkning menes her at tilleggsreservekrav ikke gjelder økningen innenfor angitte proSENTSATS.

Kredittlovens §§ 9–10. Plasseringsplikt for banker, livsforsikringselskaper, pensjonskasser og -fond

Plasseringsplikt

	Utgangspunkt for beregning	Plasserings- plikt*)	Tillatt reduksjon*)	Resolusjon
<i>Sparebanker</i>				
i Sør-Norge	1969—09—30	33%	30%	1969—09—26
i Nord-Norge	Gjennomsnitt av 1971, 06, 07, 08	15%	15%	1971—10—15
<i>Forretningsbanker</i>				
i Sør-Norge	Gjennomsnitt av 1971, 03, 04, 05	33%	30%	1971—07—23
i Nord-Norge	Gjennomsnitt av 1971, 06, 07, 08	15%	15%	1971—10—15
<i>Livsforsikringselskaper</i>	1969—12—31	40%	30%	1969—09—26
<i>Private og kommunale pensjons- kasser og -fond</i> med forvaltningskapital over 2 mill. kroner				
i Sør-Norge	1971—12—31	40%	30%	1972—03—24
i Nord-Norge	— » —	20%	20%	1971—10—15

*) Plasseringsplikt beregnes av økning i forvaltningskapital i forhold til utgangspunktet. Reduksjon i plasseringsplikt tillates ved nedgang i forvaltningskapital i forhold til utgangspunktet. Plasseringsplikt pålegges ikke hvis beholdning av norske ihendehaverobligasjoner overstiger 30% av forvaltningskapitalen for forretningsbankene (kredittlovens § 9), 30% for sparebankene (resolusjon av 2. mars 1973) og 60% for de andre institusjoner (kredittlovens § 9). Oppgjørstidspunkt er utgangen av hvert kvartal med unntak av sparebankene i Nord-Norge og forretningsbankene, som har to-månedersperioder (utgangen av januar, mars, mai osv.).

Kredittlovens § 11. Oppgaveplikt for private finansieringsselskaper, livs- og skadeforsikringsselskaper

Oppgaveplikt

for <i>private finansieringsselskaper</i>	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1966—03—15
for <i>livsforsikringsselskaper</i>	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1972—08—10
for <i>skadeforsikringsselskaper</i>	Diverse oppgaver	Finansdepartementets bestemmelse 1972—08—10

Kredittlovens § 12. Utlånsregulering for private finansieringsselskaper og skadeforsikringsselskaper

Utlånsregulering

	Tillatt utlånsøkning i 1974 i forhold til faktiske utlån 12 måneder tidligere	Resolusjon
<i>for private finansieringsselskaper</i>		
med utlån over 1 mill. kroner og for selskaper stiftet etter 1. desember 1972 med utlån over 500 000 kroner med hovedsakelig factoring-virksomhet	20%	{ 1973—12—14 1974—09—06
med hovedsakelig annen virksomhet enn factoring	9%	
<i>for skadeforsikringsselskaper</i>		
med forvaltningskapital over 10 mill. kroner		
pr. utgangen av 3. kvartal	14%	1974—09—20
pr. utgangen av 4. kvartal	9%	1974—09—20

Kredittlovens § 13. Oppgaveplikt over rente- og provisjonssatser

---

Oppgaveplikt

Oppgaveplikt for forretnings- og sparebanker, livs- og skadeforsikringsselskaper samt kreditt- og hypotekforeninger til Norges Bank over hvilke rente- og provisjonssatser som nyttes ved inn- og utlån. Oppgaveplikten for disse institusjoner omfatter også melding til Norges Bank om enhver *endring* av de rente- og provisjonssatser som blir nyttet.

Finansdepartementets forskrift av 6. juli 1965, rundskriv av 15. juli 1965 fra Norges Bank.

Oppgaveplikten ble ved Finansdepartementets bestemmelse av 23. mars 1966 utvidet til også å gjelde private finansieringsselskaper.

Kredittlovens § 15. Emisjonskontroll

Emisjoner

Lån mot utstedelse av ihendehaverobligasjoner eller andre omsetningsgjeldsbrev hvorav det utstedes mange i sammenheng og med lik tekst, må ikke legges ut til offentlig tegning eller tas opp på annen måte uten etter samtykke fra Finansdepartementet.

Finansdepartementets forskrift av 10. mars 1972, rundskriv av 15. mars 1972 og 12. oktober 1973 fra Norges Bank.

Heller ikke andre lån kan gis av syv eller flere långivere sammen uten etter samtykke fra Finansdepartementet.

Lån som omfattes av forskriftenes § 1, annet punktum, kan unntas fra regulering når lånebeløpet utgjør mindre enn 5 mill. kroner. Søknad om unntak sendes Norges Bank.

Tabelloversikt

- 1 Norges Banks balanse
- 2 Norges Banks innenlandske utlån fordelt på låntakere
- 3 Utenriksregnskap for Norge
- 4 Norges totale gull- og valutabeholdninger
- 5 Salgskurser for en del valutaer på Oslo Børs
- 6 Bankenes likviditet. Endringsanalyse
- 7 Forretningsbankenes balanse
- 8 Forretningsbankenes utlån til publikum
- 9a Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter
- 9b Forretningsbanker. Bevilget kassekreditt og byggelån
- 10 Forretningsbankenes likviditet
- 11 Sparebankenes balanse
- 12 Sparebankenes utlån til publikum
- 13a Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter
- 13b Sparebanker. Bevilget kassekreditt og byggelån
- 14 Sparebankenes likviditet
- 15 Balanse for private finansieringsselskaper
- 16 Balanseutdrag for livsforsikringselskaper
- 17 Balanseutdrag for skadeforsikringselskaper

- 18 Balanse for statsbanker
- 19 Balanse for kredittforeninger o. l.
- 20 Nettoemisjoner av norske ihendehaverobligasjoner fordelt på långivere
- 21 Kreditt-tilførsel til private og kommuner
- 22a Endringer i publikums likviditet
- 22b Sammensetningen av publikums likviditet

Standard tegn

.. Oppgave mangler.

Kilder

Statistisk Sentralbyrå

Norges Bank

Tabell 1. Norges Banks balanse (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/7 1974	Endringer					
		1/7—31/7		1/1—31/7		Siste 12 mndr. pr. 31/7-74	
		1973	1974	1973	1974	Belop	%
<i>Aktiva:</i>							
Offisielle gull- og valuta- reserver	9 349	233	84	891	378	÷ 344	÷ 3,5
Norske statskasseveksler	1 307	÷ 103	147	334	876	890	> 100
Norske ihendehaver- obligasjoner	639	÷ 14	÷ 19	÷ 72	÷ 73	÷ 144	÷ 18,4
Utlån til forretnings- og sparebanker	1 287	÷ 578	÷ 1 547	÷ 725	÷ 1	1 133	> 100
Statens konsoliderte konto	5 430	0	0	0	0	0	0
Andre aktiva	2 021	÷ 178	÷ 76	÷ 240	÷ 401	÷ 102	÷ 4,8
Aktiva i alt	20 033	÷ 640	÷ 1 411	188	779	1 433	7,7
<i>Passiva:</i>							
Sedler og mynt i omløp	10 056	÷ 89	÷ 93	÷ 63	113	939	10,3
Statens konti	3 564	÷ 1 300	÷ 1 868	201	÷ 40	504	16,5
Andre offentlige konti	2 010	324	395	392	40	195	10,7
Folioinnskudd fra forret- nings- og sparebanker	524	256	175	153	449	114	27,8
Utenlandske krone- innskudd m. v.	75	144	÷ 62	109	÷ 39	÷ 176	÷ 70,1
Skattefrie fondsav- setninger	803	÷ 29	÷ 4	÷ 173	÷ 215	÷ 258	÷ 24,3
Andre passiva	3 001	54	46	÷ 431	470	115	4,0
Passiva i alt	20 033	÷ 640	÷ 1 411	188	779	1 433	7,7

Tabell 2. Norges Banks innenlandske utlån fordelt på låntakere (Mill. kroner)

Låntakere	Balanse pr. 31/7 1974	Endringer				Siste 12 mndr. pr. 31/7-74	
		1/7—31/7		1/1—31/7		Belop	%
		1973	1974	1973	1974		
Forretningsbanker	1 124	÷ 569	÷ 1 589	÷ 2	÷ 123	1 044	> 100
Sparebanker	163	÷ 10	42	64	122	89	> 100
Kredittforeninger o. l.	32	÷ 6	÷ 15	÷ 13	÷ 8	3	10,3
Kommuner og kommune- foretak	1	0	0	0	0	0	0
Næringsmiddelindustri	80	4	3	17	32	27	50,9
<i>Herav:</i>							
Fisketilvirkning ¹)	79	4	3	17	32	27	51,9
Annen industri	2	0	0	÷ 3	0	0	0
Varehandel	24	1	÷ 1	2	7	7	41,2
I alt	1 426	÷ 580	÷ 1 560	65	30	1 170	> 100

Fotnote: Se siste side.

Tabell 3. Utenriksregnskap for Norge (Mill. kroner)

	1/6—30/6		1/1—30/6	
	1973	1974	1973	1974
Eksport av varer	1 842	2 264	10 598	13 869
Import av varer	÷ 2 388	÷ 3 564	÷ 14 431	÷ 21 353
Varebalansen	÷ 546	÷ 1 300	÷ 3 833	÷ 7 484
Eksport av nye skip	252	0	443	801
Rederienes nettoimport av skip	÷ 41	÷ 56	÷ 566	÷ 302
Nettovalutafrakter	790	905	4 660	6 110
Reisetrafikk, netto	10	÷ 5	÷ 119	÷ 192
Andre tjenester, netto	÷ 55	÷ 224	÷ 370	÷ 668
Vare- og tjenestebalansen	410	÷ 680	215	÷ 1 735
Rente- og stonadsbalansen	÷ 135	÷ 170	÷ 670	÷ 1 025
Driftsbalansen	275	÷ 850	÷ 455	÷ 2 760
Langsiktige kapitaltransaksjoner, netto:				
Offentlig forvaltning	105	57	115	18
Finansinstitusjoner	1	4	24	÷ 17
Offentlige foretak	÷ 17	97	171	377
Rederier ¹⁾	45	189	382	811
Direkte investeringer i Norge	154	280	905	1 313
Direkte investeringer i utlandet	0	÷ 56	÷ 1	÷ 257
Lån til utlandet	÷ 118	33	÷ 226	÷ 150
Annet	95	339	876	353
Grunnbalansen	540	93	1 791	÷ 312
Endring i totale netto gull- og valuta- beholdninger ikke forårsaket av transaksjoner	÷ 83	72	÷ 1 035	÷ 162
Endring i totale netto gull- og valutabeholdninger (økning ÷)	÷ 663	76	÷ 1 598	÷ 656
«Uforklart differanse»	191	÷ 210	833	1 167
Andre kortsiktige kapital- transaksjoner, netto	15	÷ 31	9	÷ 37

Fotnote: Se siste side.

Tabell 4. Norges totale gull- og valutabeholdninger (Mill. kroner)

	Balanse pr. 30/6 1974	Endringer				Siste 12 mndr. pr. 30/6 1974
		1/6—30/6		1/1—30/6		
		1973	1974	1973	1974	
<i>Norges Banks netto gull- og valuta- beholdninger (a÷b)</i>	9 124	81	÷ 27	691	268	÷ 226
a) Offisielle gull-og valutareserver	9 262	92	÷161	657	293	÷ 196
<i>Herav:</i>						
Gull	235	0	0	0	0	÷ 12
Reserveposisjon i IMF	455	0	24	÷ 12	19	÷ 30
Spesielle trekkrettigheter i IMF	606	0	0	2	1	÷ 29
Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	7 966	92	÷185	667	273	÷ 125
b) Utenlandske kroneinnskudd i Norges Bank	138	11	÷134	÷ 34	25	30
<i>Herav:</i>						
Banker	109	÷ 4	÷132	÷ 51	42	62
Andre innskytere	29	15	÷ 2	17	÷ 17	÷ 32
<i>Forretnings- og sparebankers netto valutabeholdninger (a÷b)</i>	÷ 876	451	167	127	100	328
a) Bankinnskudd i utlandet	1 387	261	319	÷182	320	486
b) Kortsiktig gjeld til utlandet	2 263	÷190	152	÷309	220	158
<i>Norges Banks og forretnings- og sparebankers netto gull- og valuta- beholdninger</i>	8 248	532	140	818	368	102
<i>Andre sektors netto valuta- beholdninger (a÷b)</i>	2 685	131	÷216	780	288	1 146
a) Bankinnskudd i utlandet og utenlandske verdipapirer	4 463	216	÷ 20	614	324	1 336
<i>Herav:</i>						
Rederier	3 217	67	67	161	451	1 565
Forsikringsselskaper	665	÷ 12	÷ 15	÷ 28	÷150	÷ 67
Handels- og industriselskaper o. a.	581	161	÷ 72	481	23	÷ 162
b) Kortsiktige valutalån fra utlandet	1 778	85	196	÷166	36	190
<i>Totale netto gull- og valuta- beholdninger</i>	10 933	663	÷ 76	1 598	656	1 248

Tabell 5. Salgskurser for en del valutaer notert på Oslo Børs

	100 Danske kr.	100 Svenske kr.	1 £	1 U.S. \$	1 Canadisk \$	100 Tyske mark	100 Schw. frcs.	100 Gylden	100 Belgiske frcs.	100 Franske frcs.	100 Lire
Sentralkurs ¹⁾	90,672	124,914	.. ¹⁾	5,69606 ²⁾	.. ³⁾	213,413	.. ²⁾	204,807	14,1221	123,716	.. ²⁾
1969 Gjennomsnitt	95,2343	138,499	17,089	7,1505	6,6436	..	166,0720	197,5795	14,2908	..	1,14231
Høyest	95,60	139,05	17,16½	7,16	7,12½	195,25	166,85	199,45	14,45	144,80	1,149
Lavest	94,80	138,15	17,01½	7,14	6,66	177,80	165,00	196,00	14,20½	128,20	1,138
1970 Gjennomsnitt	95,4872	138,0836	17,1277	7,1508	6,8618	196,3492	166,1543	197,9911	14,4293	129,5443	1,1427
Høyest	95,65	138,85	17,22	7,16	7,12½	197,35	166,85	199,25	14,45	129,90	1,153
Lavest	95,35	137,35	17,03	7,13	6,66	194,00	165,15	196,85	14,38	128,75	1,138
1971 Gjennomsnitt	95,078	137,864	17,172	7,024	6,961	202,311	171,141	201,554	14,503	129,691	1,1389
Høyest	95,70	138,85	17,29½	7,15¼	7,13½	210,70	176,00	208,00	14,98½	129,85	1,152
Lavest	93,35	135,80	16,91	6,70	6,71	196,15	165,65	197,85	14,28	122,20	1,118
1972 Gjennomsnitt	95,0685	138,8190	16,4822	6,5943	6,6616	206,9772	172,9671	205,6454	15,0086	130,9345	1,1326
Høyest	97,25	140,50	17,42	6,73¾	6,77¾	209,85	176,45	210,65	15,28	132,65	1,144
Lavest	93,45	137,25	15,32	6,51	6,57½	204,35	169,85	203,00	14,85½	128,65	1,122
1973 Desember											
Høyest	91,95	126,40	13,28½	5,74¾	5,75¾	214,85	178,35	203,30	14,18	125,05	0,955
Lavest	91,05	123,60	13,03	5,61¾	5,61¾	212,80	175,10	201,10	13,96	122,00	0,931
1974 Juli											
Høyest	92,20	124,70	13,05	5,48	5,63½	214,25	184,45	208,65	14,44	116,20	0,853
Lavest	90,90	123,20	12,86	5,38	5,49¾	210,85	180,75	203,70	14,19	112,35	0,846
31. juli	90,90	124,05	12,87½	5,42½	5,54¼	209,45	182,25	205,25	14,19	115,80	0,849

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 6. Bankenes likviditet. Endringsanalyse (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel +/-inndragning ÷	1/7—31/7		1/1—31/7		Siste 12 mndr.
	1973	1974	1973	1974	pr. 31/7-74
1. Staten og andre offentligeonti	928	1 177	÷ 454	÷ 1 339	÷ 2 025
2. Publikums kassehold (oppgang ÷)	176	169	199	÷ 24	÷ 893
3. Norges Banks andre transaksjoner enn kreditt til banker ¹⁾ og kjøp av valuta fra banker	63	3	294	220	275
4. Pliktige primærreserver (oppgang÷) ²⁾					
5. Tilførsel av valuta fra andre norske sektorer enn Norges Bank	÷ 118	÷ 66	÷ 471	1 177	817
	214	21	1 804	483	332
A. Virkningen ved faktorer som bankene har liten eller ingen innflytelse på (1+2+3+4+5)	1 263	1 304	1 372	517	÷ 1 494
6. Likviditetslån i Norges Bank	÷ 578	÷ 1 547	÷ 724	÷ 1	1 133
7. Sjekk-kreditter m. v. i Norges Bank	÷ 178	÷ 18	÷ 207	÷ 791	÷ 401
8. Lån etc. i utlandet	÷ 78	41	÷ 504	79	217
B. Virkningen ved faktorer som bankene helt eller delvis bruker for likviditetstilpassing (6+7+8)	÷ 834	÷ 1 524	÷ 1 435	÷ 713	949
C. Overskuddsreserver (A+B)	429	÷ 220	÷ 63	÷ 196	÷ 545
Herav:					
Disponible primærreserver	345	÷ 190	35	÷ 486	÷ 917
Innskudd i utenlandske banker	84	÷ 30	÷ 98	290	372
D. Likviditetslån (lån i Norges Bank og innskudd fra lån i utenlandske banker)	÷ 594	÷ 1 519	÷ 1 048	109	1 342
E. Frie likvider i alt (C÷D)	1 023	1 299	985	÷ 305	÷ 1 887
Herav:					
Frie primærlikvider	923	1 357	759	÷ 485	÷ 2 050
Frie valutalikvider	100	÷ 58	226	180	163

Spesifikasjoner: Se neste side.

Fotnoter: Se siste side.

Spesifikasjoner til tabell 6.

	1/7—31/7		1/1—31/7		Siste 12 mndr.
	1973	1974	1973	1974	pr. 31/7-74
a. Innskudd i utenlandske banker	84	÷ 30	÷ 98	290	372
<i>Frankommet ved:</i>					
(1) Lån etc. i utlandet	÷ 78	41	÷ 504	79	217
(2) Tilførsel av valuta fra andre norske sektorer enn Norges Bank	214	21	1 804	483	332
(3) Nettokjøp av valuta fra Norges Bank	÷ 52	÷ 92	÷ 1 398	÷ 272	÷ 177
b. Primærlikvider	463	— 124	506	÷ 1 663	÷ 1 734
(svarer til 1+2+3+6+7 ÷ a. 3)					
<i>Herav:</i>					
(1) Kassebeholdning	85	70	134	76	33
(2) Folio i Norges Bank ¹⁾	256	175	152	124	÷ 209
(3) Folio i Postgiro	÷ 36	37	÷ 80	÷ 89	68
(4) Statskasseveksler ²⁾	158	÷ 406	300	÷ 1 774	÷ 1 626
c. Frie likvider i alt					
Beholdningstall pr. utgangen av måneden:					
(1) I mill. kroner	÷ 742	÷ 2 306			
(2) I % av forvaltningskapitalen	÷ 1,3	÷ 3,5			
<i>Herav:</i>					
(1) I mill. kroner	÷ 380	÷ 2 107			
(2) I % av forvaltningskapitalen	÷ 0,6	÷ 3,2			

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 7. Forretningsbankenes balanse (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/7 1974	Endringer					
		1/7—31/7		1/1—31/7		Siste 12 mndr. pr. 31/7-74	
		1973	1974	1973	1974	Belop	%
<i>Aktiva:</i>							
Primærlikvider	949	÷ 21	÷ 815	÷ 297	÷ 1 460	÷ 1 136	÷ 54,5
Statsobligasjoner	3 902	70	220	325	303	377	10,7
Statsgaranterte ihendehaver- obligasjoner	1 631	÷ 17	15	207	231	336	25,9
Andre norske ihendehaver- obligasjoner	2 286	38	196	413	534	730	46,9
Innskudd i forretnings- og sparebanker	970	÷ 239	÷ 88	÷ 118	÷ 299	÷ 60	÷ 5,8
Innskudd i utenlandske banker	1 304	80	÷ 22	÷ 113	255	332	34,2
Lån til utlandet	336	÷ 14	÷ 50	÷ 45	÷ 33	÷ 27	÷ 7,4
Utlån til publikum	23 835	÷ 408	÷ 294	969	2 128	3 543	17,5
Øvrige aktiva — en bloc- avskrivninger	2 054	90	÷ 94	245	0	÷ 36	÷ 1,2
Aktiva i alt	37 267	÷ 421	÷ 932	1 586	1 659	4 059	12,2
<i>Passiva:</i>							
Innskudd fra publikum i norske kroner	24 763	17	252	2 281	1 520	2 110	9,3
Innskudd fra publikum i utenlandsk valuta	1 627	3	54	273	145	501	44,5
Innskudd fra forretningsbanker	1 073	÷ 249	÷ 248	÷ 325	÷ 720	÷ 73	÷ 6,4
Innskudd fra sparebanker	1 554	147	72	÷ 95	239	÷ 146	÷ 8,6
Lån i Norges Bank	1 135	÷ 591	÷ 1 577	÷ 786	÷ 120	1 055	> 100
Utenlandske innskudd og lån i utlandet	1 922	÷ 64	43	÷ 353	155	299	18,4
Annen gjeld	1 716	277	342	83	257	188	12,3
Øvrige passiva	3 477	39	130	508	183	125	3,7
Passiva i alt	37 267	÷ 421	÷ 932	1 586	1 659	4 059	12,2
<i>Spesifikasjoner:</i>							
Fordringer på utlandet	2 441	81	÷ 163	÷ 74	155	499	25,7
Gjeld til utlandet	2 358	÷ 69	÷ 91	÷ 345	÷ 6	387	19,6
Garantier	9 186	106	251	803	698	930	11,3

Tabell 8. Forretningsbankenes utlån til publikum (Mill. kroner)

	1973			1974		
	Månedlig utlånsøkning	Kumulert utlånsøkning		Månedlig utlånsøkning	Kumulert utlånsøkning	
		Faktiske tall	Sesong-korrigerte tall ¹⁾		Faktiske tall	Sesong-korrigerte tall ¹⁾
Januar	÷ 247	÷ 247	125	÷ 286	÷ 286	132
Februar	664	417	445	591	305	336
Mars	451	868	573	655	960	629
April	282	1 150	784	685	1 645	1 215
Mai	÷ 20	1 130	760	281	1 926	1 498
Juni	242	1 372	823	496	2 422	1 783
Juli	÷ 408	964	998	÷ 294	2 128	2 169
August	271	1 235	1 173			
September	548	1 783	1 408			
Oktober	÷ 30	1 753	1 616			
November	255	2 008	1 829			
Desember	371	2 379	2 379			

Fotnote: Se siste side.

Tabell 9a. Forretningsbanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter

Ved utgangen av måneden	Pantelån	Norske vekslers	Vekselobl. og gjeldsbrevlån	Kassekreditt	Byggelån	Andre utlån i n. kr.	Utlån i utenl. valuta	Utlån til publ. i alt
<i>1972 - Desember</i>								
Mill. kr.	1 360	1 964	6 610	8 582	2 973	255	309	19 323
Andel av total i %	7,0	10,2	34,2	30,3	15,4	1,3	1,6	100
<i>1973 - Juli</i>								
Mill. kr.	1 328	1 993	7 274	6 238	3 020	246	193	20 292
Andel av total i %	6,5	9,8	35,8	30,7	14,9	1,2	1,0	100
<i>1973 - Desember</i>								
Mill. kr.	1 308	2 111	8 043	6 584	3 209	280	172	21 707
Andel av total i %	6,0	9,7	37,1	30,3	14,8	1,3	0,8	100
<i>1974 - Juli</i>								
Mill. kr.	1 334	2 264	8 866	7 348	3 625	267	131	23 835
Andel av total i %	5,6	9,6	37,2	30,8	15,2	1,1	0,5	100
<i>Endring i perioden</i>								
1973 Juli	5	÷ 13	49	÷ 320	÷ 81	÷ 8	÷ 40	÷ 408
1974 Juli	÷ 4	19	114	÷ 413	÷ 13	÷ 2	5	÷ 294
1973 Januar/juli	÷ 32	29	664	386	47	÷ 9	÷ 116	969
1974 Januar/juli	26	153	823	764	416	÷ 13	÷ 41	2 128

Tabell 9b. Forretningsbanker. Bevilget kassekreditt og byggelån

	Bevilget (Mill. kroner)		Utnyttingsgrad i %	
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån
1972 Desember	10 046	5 105	58,3	58,2
1973 Juli	10 739	5 132	58,1	58,8
Desember	10 973	5 416	60,0	59,3
1974 Juli	11 948	5 913	61,5	61,3
<i>Endring i perioden</i>			(Prosentpoeng)	
1973 Juli	63	÷ 69	÷ 3,3	÷ 0,8
1974 Juli	÷ 201	÷ 29	÷ 2,4	0,1
1973 Januar/juli	693	27	÷ 0,2	0,6
1974 Januar/juli	975	497	1,5	2,0

Tabell 10. Forretningsbankenes likviditet (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Innskudd i utenl. banker (1)	Innskudd i spare- banker (2)	Primær- likvider (3)	Pliktige primær- likvi- der ¹⁾ (4)	Lån i Norges Bank (5)	Innskudd fra og lån i utenl. banker (6)	Frie likvider (1+2+3÷4÷5÷6)	
							I alt (7)	I % av forv.kap. (8)
1972 Desember	1 085	351	2 382	2 463	866	1 677	÷ 1 188	+ 3,8
1973 Mars	964	343	2 095	2 505	554	1 573	÷ 1 230	+ 3,8
Juni	892	362	2 106	2 574	671	1 358	÷ 1 243	+ 3,7
Septem- ber	1 052	378	2 236	2 658	1 141	1 151	÷ 1 284	+ 3,7
Desem- ber	1 049	512	2 409	2 757	1 255	1 441	÷ 1 483	+ 4,2
1973 Juli	972	321	2 085	2 668	80	1 341	÷ 711	+ 2,1
1974 Januar	1 117	295	2 457	2 843	38	1 995	÷ 1 007	+ 2,8
Februar	1 034	320	2 236	2 734	624	1 979	÷ 1 747	+ 4,9
Mars	830	286	2 073	2 751	1 039	1 513	÷ 2 114	+ 5,9
April	1 324	288	1 957	2 800	1 928	1 487	÷ 2 646	+ 7,1
Mai	999	345	1 445	2 901	2 048	1 408	÷ 3 568	+ 9,6
Juni	1 326	248	1 764	2 142	2 712	1 523	÷ 3 039	+ 8,0
Juli	1 304	244	949	2 196	1 135	1 549	÷ 2 383	+ 7,3
August								
September								
Oktober								
November								
Desem- ber								
<i>Endring i perioden</i>								
1973 Juli	80	÷ 41	÷ 21	94	÷ 591	÷ 17	532	1,6
1974 Juli	÷ 22	÷ 4	÷ 815	54	÷ 1 577	26	656	0,7
1973 Januar/juli	÷ 113	÷ 30	÷ 297	205	÷ 786	÷ 336	477	1,7
1974 Januar/juli	255	÷ 268	÷ 1 460	÷ 561	÷ 120	108	÷ 900	+ 3,1

Fotnote: Se siste side.

Tabell 11. Sparebankenes balanse (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/7 1974	Endringer					
		1/7—31/7		1/1—31/7		Siste 12 mndr. pr. 31/7-74	
		1973	1974	1973	1974	Belop	%
<i>Aktiva:</i>							
Primærlikvider	731	71	141	257	÷ 471	÷ 258	÷ 26,1
Statsobligasjoner	2 703	0	62	50	258	447	19,8
Statsgaranterte ihendehaverobligasjoner	1 734	÷ 12	19	19	67	113	7,0
Andre norske ihendehaverobligasjoner	2 171	÷ 32	÷ 38	232	221	479	28,3
Innskudd i forretningsbanker	1 375	90	÷ 75	÷ 110	48	÷ 353	÷ 20,4
Innskudd i sparebanker	257	÷ 2	÷ 34	÷ 22	÷ 49	÷ 78	÷ 23,3
Utlån til publikum	18 738	102	149	1 133	1 260	2 035	36,7
Øvrige aktiva — en bloc avskrivninger	239	2	÷ 12	÷ 76	39	10	4,4
Aktiva i alt	27 948	219	212	1 483	1 373	2 395	9,4
<i>Passiva:</i>							
Innskudd fra publikum	25 098	136	69	1 058	944	2 106	9,2
Innskudd fra forretnings- og sparebanker	471	9	÷ 32	0	÷ 218	÷ 136	÷ 22,4
Lån i Norges Bank	163	÷ 4	64	57	137	90	> 100
Øvrige passivaposter	2 216	78	111	368	510	335	17,8
Passiva i alt	27 948	219	212	1 483	1 373	2 395	9,4
<i>Spesifikasjoner:</i>							
Fordringer på utlandet	103	15	1	21	51	44	74,6
Gjeld til utlandet	119	3	0	5	1	1	0,8
Garantier	506	26	15	52	93	149	41,7

Tabell 12. Sparebankenes utlån til publikum (Mill. kroner)

	1973			1974		
	Månedlig utlånsøkning	Kumulert utlånsøkning.		Månedlig utlånsøkning	Kumulert utlånsøkning.	
		Faktiske tall	Sesong-korrigerede tall ¹⁾		Faktiske tall	Sesong-korrigerede tall ¹⁾
Januar	54	54	165	16	16	149
Februar	165	219	296	219	235	331
Mars	284	503	505	212	447	458
April	127	630	669	77	524	576
Mai	173	803	795	367	891	891
Juni	236	1 039	956	220	1 111	1 027
Juli	102	1 141	1 140	149	1 260	1 268
August	92	1 233	1 280			
September	187	1 420	1 431			
Oktober	111	1 531	1 626			
November	158	1 689	1 785			
Desember	219	1 908	1 908			

Fotnote: Se siste side.

Tabell 13a. Sparebanker. Utlån til publikum fordelt på utlånsarter

Ved utgangen av måneden	Pantelån	Norske veksler	Vekselob- ligasjons- og gjelds- brevlån	Kasse- kreditt	Bygge- lån	Andre utlån	Utlån til publikum i alt
<i>1972 - Desember</i>							
Mill. kroner	5 970	287	5 641	1 388	2 236	48	15 570
Andel av total i %	38,3	1,8	36,2	8,9	14,5	0,3	100
<i>1973 - Juli</i>							
Mill. kroner	6 070	292	6 257	1 588	2 446	50	16 703
Andel av total i %	36,4	1,7	37,5	9,5	14,6	0,3	100
<i>1973 - Desember</i>							
Mill. kroner	6 227	299	6 839	1 609	2 482	22	17 478
Andel av total i %	35,6	1,8	39,1	9,2	14,2	0,1	100
<i>1974 - Juli</i>							
Mill. kroner	6 362	330	7 454	1 807	2 770	15	18 738
Andel av total i %	34,0	1,8	39,7	9,6	14,8	0,1	100
<i>Endring i perioden</i>							
1973 Juli	17	3	91	÷ 15	3	3	102
1974 Juli	29	10	126	÷ 44	28	0	149
1973 Januar/juli	100	5	616	200	210	2	1 133
1974 Januar/juli	135	31	615	198	288	÷ 7	1 260

Tabell 13b. Sparebanker. Bevilget kassekreditt og byggelån

	Bevilget (mill. kroner)		Utnyttingsgrad i %	
	Kassekreditt	Byggelån	Kassekreditt	Byggelån
1972 Desember	2 154	3 499	64,4	63,9
1973 Juli	2 342	3 615	67,8	67,7
Desember	2 471	3 899	65,1	63,7
1974 Juli	2 642	4 002	68,4	69,2
<i>Endring i perioden</i>				
			(Prosentpoeng)	
1973 Juli	20	38	÷ 1,2	÷ 0,6
1974 Juli	16	98	÷ 2,1	÷ 1,0
1973 Januar/juli	188	116	3,4	3,8
1974 Januar/juli	171	103	3,3	5,5

Tabell 14. Sparebankenes likviditet (Mill. kroner)

Ved utgangen av måneden	Innskudd i uten- landske banker	Innskudd i forret- nings- banker	Primær- likvider	Pliktige primær- likvider ¹⁾	Lån i Norges Bank	Innskudd fra og lån i uten- landske banker	Frie likvider (1+2+3÷4÷5÷6)	
							I alt	I % av forv.kap.
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1972 Desember	8	1 838	732	629	16	4	1 929	8,0
1973 Mars	8	1 530	717	645	28	3	1 579	6,5
Juni	9	1 638	918	871	77	5	1 612	6,4
September	24	1 156	1 158	1 132	112	5	1 089	4,3
Desember	18	1 327	1 202	1 159	26	5	1 357	5,1
1973 Juli	13	1 728	989	895	73	6	1 756	6,9
1974 Januar	25	1 177	1 259	1 182	88	5	1 186	4,5
Februar	25	1 105	1 214	1 179	23	4	1 138	4,3
Mars	25	803	1 202	1 188	216	4	622	2,3
April	57	1 746	1 123	954	563	6	1 403	5,1
Mai	69	878	1 085	979	286	24	743	2,7
Juni	61	1 450	590	543	99	5	1 454	5,2
Juli	53	1 375	731	550	163	7	1 439	5,1
August								
September								
Oktober								
November								
Desember								
<i>Endring i perioden</i>								
1973 Juli	4	90	71	24	÷ 4	1	144	0,5
1974 Juli	÷ 8	÷ 75	141	7	64	2	÷ 15	÷ 0,1
1973 Januar/juli	5	÷ 110	257	266	57	2	÷ 173	÷ 1,1
1974 Januar/juli	35	48	÷ 471	÷ 609	137	2	82	0

Fotnote: Se siste side.

Tabell 15. Balanse for private finansieringsselskaper (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/3 1974	Endringer					
		1. kvartal		1.—2. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 31/3-74	
		1973	1974	1973	1974	Belop	%
<i>Aktiva:</i>							
Bankinnskudd	88	÷ 21	÷ 24			÷ 42	÷ 32,3
Utlån til publikum ¹⁾	2 229	28	÷ 71			138	6,6
Utlån til andre sektorer	847	÷ 57	÷ 33			÷ 90	÷ 9,6
Andre aktiva	1 393	÷ 9	182			406	41,1
Aktiva i alt²⁾	4 484	÷ 63	46			404	9,9
<i>Passiva:</i>							
Lån i norske finansinstitusjoner	916	÷ 57	÷ 7			92	11,2
Andre innenlandske lån	1 795	9	÷ 120			÷ 15	0,8
Lån i utlandet	347	÷ 51	÷ 60			÷ 130	÷ 27,3
Kapital, fond m. v.	361	÷ 4	÷ 5			58	19,1
Andre passiva	1 065	40	238			399	59,9
Passiva i alt	4 484	÷ 63	46			404	9,9

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 16. Balanseutdrag for livsforsikringselskaper (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/12 1973	Endringer					
		4. kvartal		1.—4. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 31/12-73	
		1972	1973	1972	1973	Belop	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	163	÷ 32	26	÷ 2	÷ 7	÷ 7	÷ 4,1
Statsobligasjoner	1 750	÷ 9	÷ 11	14	11	11	0,6
Statsgaranterte obligasjoner	34	÷ 13	9	1	26	26	> 100
Andre norske ihendehaverobligasjoner	4 114	118	104	412	427	427	11,6
Utlån til publikum	7 598	132	149	3 482	615	615	8,8
Utlån til andre sektorer	172	72	19	61	61	61	55,0
Andre spesifiserte aktiva	954	7	55	65	100	100	11,7
Balanseutdrag i alt	14 785	275	351	1 033	1 233	1 233	9,1

Tabell 17. Balanseutdrag for skadeforsikringselskaper (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/3 1974	Endringer				Siste 12 mndr. pr. 31/3 - 74	
		1. kvartal		1.—2. kvartal		Beløp	%
		1973	1974	1973	1974		
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	692	÷ 34	23		135	24,2	
Stats- og statsgaranterte obligasjoner	2	÷ 1	÷ 1		÷ 1	÷ 33,3	
Andre norske ihendehaverobligasjoner	101	÷ 4	÷ 4		÷ 10	÷ 9,0	
Utlån til publikum	1 788	10	109		362	25,4	
Utlån til andre sektorer	359	76	106		49	15,8	
Andre spesifiserte aktiva	1 386	4	÷ 32		80	6,1	
Aktiva i alt	4 328	51	201		615	16,5	

Tabell 18. Balanse for statsbanker¹) (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/7 1974	Endringer					
		1/7—31/7		1/1—31/7		Siste 12 mndr. pr. 31/7-74	
		1973	1974	1973	1974	Belop	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	536	78	110	÷ 126	135	159	42,2
Utlån til publikum	30 014	222	268	2 063	1 863	3 544	13,4
Utlån til statsforvaltningen	434	÷ 31	÷ 10	÷ 27	72	113	35,2
Andre fordringer på statskassen	683	÷ 9	÷ 44	19	56	82	13,6
Andre aktiva	506	12	÷ 29	÷ 134	274	285	> 100
Aktiva i alt	32 173	272	295	1 795	2 400	4 183	14,9
<i>Passiva:</i>							
Ihendehaverobligasjonslån							
<i>Herav:</i>							
I norske kroner	2 143	0	54	163	216	491	29,7
I utenlandsk valuta	806	0	0	75	÷ 13	÷ 16	÷ 2,0
Lån fra statskassen	26 436	156	165	1 567	1 682	3 299	14,3
Andre lån	395	17	19	20	19	÷ 55	12,2
Aksjekapital, fond m. v.	1 904	0	10	2	123	168	9,7
Andre passiva	489	99	47	÷ 32	373	296	> 100
Passiva i alt	32 173	272	295	1 795	2 400	4 183	14,9

Fotnote: Se siste side.

Tabell 19. Balanse for kredittforeninger o. l. (Mill. kroner)

	Balanse pr. 31/3 1974	Endringer					
		1. kvartal		1.—2. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 31/3 - 74	
		1973	1974	1973	1974	Beløp	%
<i>Aktiva:</i>							
Kassebeholdning og bankinnskudd	847	238	162			7	0,8
Utlån til publikum ¹⁾	8 336	121	61			1 059	14,6
Herav fra institusjoner som finansierer:							
a) Realkreditt	3 534	38	76			540	18,0
b) Skip	3 074	30	÷ 48			474	18,2
Andre aktiva	247	16	55			71	40,3
Aktiva i alt ²⁾	9 322	375	281			1 118	13,6
<i>Passiva:</i>							
Ihendehaverobligasjonslån	8 394	403	313			1 033	14,8
Annen gjeld	241	÷ 102	÷ 102			18	8,1
Kapital, fond m. v.	687	74	70			67	10,8
Passiva i alt	9 322	375	281			1 118	13,6

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 20. Nettoemisjoner av norske ihendehaverobligasjoner fordelt på långivere (Mill. kroner)

	Beholdning av norske ihendehaverobligasjoner pr. 30/6 1974	Endringer					
		2. kvartal		1.—2. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 30/6-74	
		1973	1974	1973	1974	Beløp	%
Folketrygdfondet	6 385	382	626	470	974	2 107	49,3
Postsparebanken og postgiro	4 569	÷ 30	337	616	317	470	11,5
Livsforsikringsselskaper	..	148	..	259	..	..	..
Forretningsbanker	7 388	391	116	854	637	1 103	17,5
Sparebanker	6 565	130	290	305	503	992	17,8
Norges Bank	797	÷ 28	106	÷ 58	85	0	0
Andre (rest.) ¹⁾	..	÷ 108	..	37	..	..	..
I alt ²⁾	34 321	885	..	2 483	..	..	..

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 21. Kreditt-tilførsel til private og kommuner (Mill. kroner)

	1. halvår		Revidert budsjett- tall for 1974	Kred.tilf. i 1. halvår 1974 sml. med 1973	Budsjettert endring i tilførselen i hele 1974 ¹⁾
	1973	1974			
	(1)	(2)	(3)	(4)=(2)÷(1)	(5)
Forretningsbanker	1 372	2 422	2 300	1 050	÷ 84
Sparebanker	1 039	1 111	2 100	72	192
Private finansieringsselskaper	106	53 ²⁾	250	÷ 53	150
Forsikring	408	422	800	14	÷ 140
<i>Herav:</i>					
Livsforsikring	290	272 ²⁾	—	÷ 18	—
Annen forsikring	118	150 ²⁾	—	÷ 32	—
Statsbanker m. v. ³⁾	1 911	1 675	4 100	÷ 236	200
Kredittforeninger o. l. ⁴⁾	262	660 ²⁾	2 400	÷ 398	736
Obligasjonsmarkedet	477	450 ²⁾		÷ 27	
Samlet spesifisert kreditt-tilførsel fra innenlandske kilder	5 575	6 793	11 950	1 218	1 054
Direkte kapitalinngang fra utlandet	2 089	3 234	6 800	1 145	2 534
<i>Herav:</i>					
Rederier	301	2	2 200	÷ 299	1 759
Regulert kapitalinngang til andre private og kommuner ⁵⁾	125	83	800	÷ 42	888
Ikke regulert kapitalinngang til andre private og kommuner (hovedsakelig virksomhet på den norske kontinentalsokkel ²⁾)	707	1 982	2 600	1 275	÷ 499
Andre kortsiktige kapitaltransaksjoner og statistiske feil	956	1 167	1 200	211	386
Samlet spesifisert kreditt-tilførsel	7 664	10 027	18 750	2 363	3 588

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 22a. Endringer i publikums likviditet (Mill. kroner)

Likviditetstilførsel (+) Inndragning (÷)	2. kvartal		1.—2. kvartal		Siste 12 mndr. pr. 30/6	
	1973	1974	1973	1974	1973	1974
A. Sentralmyndighetenes inntektsoverskudd m. v. ¹⁾ (÷)	÷ 128	÷ 554	÷ 2 042	÷ 3 692	÷ 3 104	÷ 5 066
B. Sentralmyndighetenes lånetransaksjoner ²⁾	777	651	1 632	1 770	3 563	3 675
Herav:						
Statsbankenes utlånsøkning	843	742	1 841	1 595	3 768	3 498
C. Forretnings- og sparebankenes kreditt-tilførsel ³⁾ (+) og inntektsoverskudd (÷)	1 285	1 762	1 974	3 121	5 323	6 772
Herav:						
Forretningsbankenes utlånsøkning	504	1 462	1 377	2 422	2 057	3 429
Sparebankenes utlånsøkning	536	664	1 031	1 111	1 786	1 988
D. Økning i skattefrie fondsavsetninger og skattefri bank sparing (÷)	264	÷ 13	÷ 5	÷ 17	÷ 322	÷ 437
E. Publikums netto valutasalg til bankene	1 297	÷ 7	1 585	677	1 717	963
F. Uspesifisert tilførsel inkl. statistiske feil	÷ 270	509	285	683	436	398
G. Endring i publikums likviditet i alt (A + ... +F)	3 225	2 348	3 429	2 542	7 613	6 305
Herav:						
Sedler og mynt	541	628	÷ 8	216	702	907
Innskudd på anfordring	1 035	1 427	838	625	1 635	1 654
Unyttede kassekreditter og byggelån	260	÷ 260	÷ 284	÷ 246	744	558
Tidsinnskudd, ekskl. skattefri banksparing	1 389	553	2 883	1 947	4 532	3 186
H. Endring i publikums likviditet i prosent av likviditetsmassen	3,3	5,2	5,5	3,6	13,0	9,5

Fotnoter: Se siste side.

Tabell 22b. Sammensetningen av publikums likviditet (Mill. kroner)

Beholdningstall ved utgangen av perioden	Sedler og mynt	Innskudd på anfordring ¹⁾	Unyttede kasse- kreditter og byggelån	Sum	Tids- innskudd ¹⁾	Publikums likviditet i alt	Endring siste 12 mndr. i publikums likviditet i alt	
							Belop	%
1972 Desember	8 754	10 934	8 355	28 043	34 810	62 853	6 616	11,7
1973 Januar	8 213	11 011	8 544	27 768	35 638	63 406	6 222	10,9
Februar	8 183	11 382	8 111	27 676	36 337	64 013	6 634	11,6
Mars	8 205	10 737	7 811	26 753	36 304	63 057	6 271	11,0
April	8 216	11 831	7 782	27 829	37 012	64 841	6 879	11,9
Mai	8 326	11 062	7 982	27 370	36 958	64 328	6 873	12,0
Juni	8 746	11 772	8 071	28 589	37 693	66 282	7 613	13,0
Juli	8 591	11 728	8 536	28 855	37 935	66 790	7 053	11,8
August	8 621	11 350	8 688	28 659	38 212	66 871	7 070	11,8
September	8 951	11 581	8 629	29 161	37 718	66 879	7 294	12,2
Oktober	8 819	11 599	9 093	29 511	38 118	67 630	7 262	12,0
November	8 905	11 584	9 077	29 566	37 711	67 277	7 034	11,7
Desember	9 437	12 801	8 875	31 113	38 932	70 045	7 192	11,4
1974 Januar	9 045	12 606	9 525	31 176	39 936	71 112	7 706	12,2
Februar	8 999	13 098	9 347	31 144	40 751	72 195	8 182	12,8
Mars	9 025	11 999	8 889	29 913	40 326	70 239	7 182	11,4
April	8 992	12 617	8 866	30 475	41 059	71 534	6 693	10,3
Mai	9 160	12 181	8 700	30 041	40 519	70 560	6 232	9,7
Juni	9 653	13 426	8 629	31 708	40 879	72 587	6 305	9,5
Juli								
August								
September								
Oktober								
November								
Desember								

Fotnote: Se siste side.

Fotnoter til tabellverket

Tabell 2:

¹⁾ Inkl. statsgaranterte fiskelån.

Tabell 3:

¹⁾ Inkl. endring i forskuddsbetalinger for skipsimport.

Tabell 5:

¹⁾ Sentralkurser i norsk regning basert på de sentralkurser eller pariteter som senest er meddelt Valutafondet (IMF).

²⁾ «Flytende» valuta.

Note: Siden 16. november 1973 er 1 krone = 0,14553 enheter SDR = 0,129328 gram gull.

Tabell 6:

¹⁾ «Kreditt til banker» er definert som summen av 6. Bankenes likviditetslån i Norges Bank og 7. Endring i «sjekker under forsendelse m.v.» i Norges Bank.

²⁾ Beregnet direkte på grunnlag av bankenes plikt til å holde *primære* likviditetsreserver. For de måneder da bankene ikke har vært pålagt spesielle primærreserverkrav, er pliktige primærreserver beregnet indirekte på følgende måte: Pliktige totale likviditetsreserver ifølge kredittlovens §§ 4—6 minus gjennomsnittsbeholdningen av sekundærlikvider.

³⁾ Tallene bygger her på Norges Banks regnskap. På grunn av ulik periodisering i forhold til forretnings- og sparebankenes egne oppgaver kan det derfor oppstå avvik fra Statistisk Sentralbyrås oppgaver for forretnings- og sparebanker.

Tabell 8:

Som følge av nye beregninger av sesongkomponentene er tallene justert f. o. m. 1. januar 1973.

Tabell 10 og tabell 14:

¹⁾ Se note 2, tabell 6.

Tabell 12:

Se note til tabell 8.

Tabell 15 og tabell 19:

¹⁾ For avskrivninger.

²⁾ Etter avskrivninger.

Tabell 18:

¹⁾ Eksklusive Postgiro og Postsparebanken.

Tabell 20:

¹⁾ Omfatter statens oppkjøpte egne obligasjoner.

²⁾ Her satt lik den samlede ihendchaverobligasjonsgjeld i norske kroner.

Tabell 21:

¹⁾ Differansen mellom budsjettert kreditt-tilførsel (kolonne 3) og faktisk kreditt-tilførsel i foregående år.

²⁾ Beregnet i Norges Bank.

³⁾ Inkl. Postgiro og Postsparebanken, men ikke Norges Bank.

⁴⁾ Korrigert for anslått utlånsøkning til utlandet.

⁵⁾ Kommunalbankens låneopptak i utlandet er ikke lenger med under «taket» for regulert kapitalinngang fra utlandet. I stedet føres utlån gitt på basis av slike låneopptak under Statsbankene.

Tabell 22 a:

Merk: Publikum er i prinsippet definert som *andre* innenlandske sektorer enn staten, sosiale trygder og banker.

¹⁾ Omfatter den del av statens overskudd for lånetransaksjoner og statsbankenes inntektsoverskudd som gir innenlandsk likviditetsvirkning, trygdeforvaltningens inntektsoverskudd samt økning i inntækt på skattekonti i banker og Postgiro. Fra anslaget over statens inntektsoverskudd har en, for å komme fram til den innenlandske likviditetsvirkning, korrigert for statens netto renter og stonader til utlandet. Trygdeforvaltningens inntektsoverskudd er antatt å svare tilnærmet til fondsopplegg i folketrygden (inkl. ufordelte renteinntekter) og økning i Rikstrygdeverkets plasseringer i form av kontolån til statskassen og innskudd på Postgiro. Økning i folketrygdfondet som følge av innlemming av andre trygder er holdt utenfor.

²⁾ Omfatter publikums nettokjøp av stats- og statsbankobligasjoner (+) folketrygdfondets nettokjøp av § 15-obligasjoner (+), statsbankenes utlånsøkning (+) og kreditt-tilførsel fra Norges Bank, Postgiro og Postsparebanken (+).

³⁾ Omfatter bankenes nettokjøp av § 15-obligasjoner, økning i utlån og økning i ubenyttede kassekreditter og byggelån.

Tabell 22 b:

¹⁾ En har korrigert bankstatistikkens tall ved at en under «Andre innenlandske innskott» på anfordring i Postgiro har trukket ut kommunekasserernes skattekonti, statens konto for merverdiavgift og Rikstrygdeverkets konto. Videre har en under «Andre innenlandske innskott» på tid i bankene trukket ut skattefri banksparing og Folketrygdfondets innskudd på termin.

Merk: Det er foretatt diverse justeringer av tallene i dette nummer.

Norges Bank Oslo

	<i>Postadresse</i>	<i>Telefon</i>	<i>Telex</i>
Hovedsetet	Postboks 336 Sentrum, Oslo 1	(02) 42 98 50	11369 nbank n
Valutaavdelingen	Postboks 735 Sentrum, Oslo 1	(02) 41 01 50	11375 nbfdp n

Norges Banks seddel- og myntproduksjon

Norges Banks Seddeltrykkeri	Nedre Slottsgt. 1 b, Oslo 1	(02) 42 70 80	
Den Kongelige Mynt	Postboks 53, 3601 Kongsberg	(034) 31486	

Norges Banks avdelinger

Arendal	Postboks 23, 4801 Arendal	(041) 21555	19760 nba n
Bergen	Postboks 699, 5001 Bergen	(05) 21 37 20	42155 nbber n
Bodo	Postboks 327, 8001 Bodo	(081) 21060	64353 nbbo n
Drammen	Postboks 86, 3001 Drammen	(02) 83 74 91	19790 nbd n
Fredrikstad	Postboks 158, 1601 Fredrikstad	(031) 12786	19820 nbfd n
Gjøvik	Postboks 12, 2801 Gjøvik	(061) 72173	19830 nbjk n
Halden	Postboks 97, 1751 Halden	(031) 81140	19840 nbhdn n
Hamar	Postboks 115, 2301 Hamar	(065) 23018	19860 nbhm n
Hammerfest	Postboks 55, 9601 Hammerfest	(084) 11344	64354 nbhf n
Haugesund	Postboks 233, 5501 Haugesund	(047) 21133	55493 nbhd n
Kristiansand S.	Postboks 204, 4601 Kristiansand S.	(042) 22114	19880 nbch n
Kristiansund N.	Postboks 80, 6501 Kristiansund N.	(073) 72911	55261 nbcs n
Larvik	Postboks 140, 3251 Larvik	(034) 81300	19890 nbl n
Lillehammer	Postboks 208, 2601 Lillehammer	(062) 50045	11834 nbll n
Skien	Postboks 87, 3701 Skien	(035) 25580	18107 nbks n
Stavanger	Postboks 18, 4001 Stavanger	(045) 20000	33047 nbsta n
Tromsø	Postboks 475, 9001 Tromsø	(083) 81624	64141 nbtrm n
Trondheim	Postboks 564, 7001 Trondheim	(075) 28060	55056 nbtrh n
Vardø	Postboks 68, 9951 Vardø	(085) 87621	64355 nbvar n
Ålesund	Postboks 380, 6001 Ålesund	(071) 21710	55494 nbaal n

